Ўзбекистон — келажаги буюк давлат

ХАЛҚ СЎЗИ

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган

1998 йил 5 август чоршанба

Сотувда эркин нархда № 155 (1936)

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИ ВА ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ГАЗЕТАСИ

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисида

ДЕМОКРАТИК ТАМОЙИЛЛАР АСОСИДА

4 август куни Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисида «Қонун лойиҳаларини тайёрлашда жамоатчилик фикридан фойдаланиш» мавзусига бағишланган семинар бўлиб ўтди. У Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ва ЮСАИД ҳомийлигидаги Америка Юристлар ассоциацияси (СИИЛИ) дастури асосида ташкил этилди.

Маълумки, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси қонун тайёрлаш, уларни қабул қилиш ва ижросини назорат қилиш фаолиятини изчил такомиллаштириб бормоқда. Бу борада шуни таъкидлаш керакки, Олий Мажлис депутатлари ўз сайловчилари билан яқин алоқада иш олиб борадилар. Улар тез-тез сайловчилар ҳузурида бўлиб туришади. Қонун тайёрлашда сайловчилар ҳам фаол қатнашадилар. Бу тайёрланаётган ҳуқуқий мажмуалар янада мукаммал, халқ иродасига мос бўлишига ёрдам бераётир.

Семинарда Олий Мажлиснинг Қонунчилик ва суд-ҳуқуқ масалалари қўмитаси раисининг ўринбосари Ф. Муҳиддинованинг «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Қонун лойиҳаларини тайёрлаш фаолиятида жамоатчилик фикридан фойдаланиш амалиёти», германиялик профессор Ролф Книпернинг «Қонун лойиҳаларини тайёрлашда жамоатчилик фикридан фойдаланишда Германия тажрибаси», Америка Юристлар ассоциацияси (СИИЛИ) Дастурининг Ўзбекистондаги вакиллари Филип Асиано, Мэри Тайсенларнинг «Қонун лойиҳаларини тайёрлашда жамоатчилик фикридан фойдаланишда Америка Қўшма Штатлари тажрибаси» мавзуларидаги маърузалари тингланди.

Семинар қатнашчилари муҳокама қилинган масалалар юзасидан фикр алмашдилар. Унинг ишида Олий Мажлис қўмиталарининг раислари, қонун лойиҳаларини тайёрлашда иштирок этувчи ишчи гуруҳларининг аъзолари қатнашдилар.

Семинар ишида Олий Мажлис Раисининг ўринбосари А. Қосимов, Ўзбекистон Республикаси Президенти девони қонунчилик ва суд ҳокимияти органлари билан алоқалар бўйича экспертлар гуруҳи раҳбари Й. Назаров иштирок этди.

Ойбек РАҲИМОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

ДОЛЗАРБ МАСАЛАГА БАҒИШЛАНДИ

Республика Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлигида Президентимиз Ислом Каримов Вазирлар Маҳкамасининг жорий йил биринчи ярми якунларига бағишланган мажлисида соҳа ходимлари олдига қўйган вазифаларни изчил амалга ошириш масалаларига бағишланган йиғилиш бўлиб ўтди. Унда вилоят ҳокимларининг биринчи ўринбосарлари, тегишли вазирлик, қўмита, компания ва уюшмаларнинг раҳбарлари қатнашди.

Йиғилишни Бош вазирнинг биринчи ўринбосари, қишлоқ ва сув хўжалиги вазири Исмоил Жўрабеков бошқарди.

Таъкидланганидек, бу йил қишлоқ хўжалигининг барча жабҳаларида муайян ютуқларга эришилди. Ҳар қачонгидан кўп ғалла ҳосили етиштирилди. Соҳада иқтисодий ислоҳотларни янада чуқурлаштириш кўп жиҳатдан бу борада Олий Мажлис томонидан қабул қилинган қонунлар, Президент фармонлари ва ҳукумат қарорларининг собитқадамлик билан ҳаётга татбиқ қилинишига боғлиқ эканига алоҳида эътибор қаратилди.

Бугунги кундаги энг долзарб вазифа ғалладан бўшаган майдонларни пешма-пеш шудгорлаб, такрорий экинлар экишдан иборатдир. Бунда ҳар қандай сусткашликка йўл қўйиш ердан унумли фойдаланиш, чорва учун ем-хашак жамғаришга салбий таъсир кўрсатиши табиийдир. Жумладан, Сурхондарё, Жиззах, Тошкент вилоятларида, Қорақалпоғистон Республикасида бу муҳим ишда муайян камчиликлар мавжудлиги қайд этилди, уларни бартараф этиш юзасидан аниқ кўрсатмалар берилди.

Йиғилишда ғўза парваришини жадаллаштириш, қатор ораларига ишлов беришни кучайтириш, кўсак қурти, ўргимчаккана қарши курашнинг барча воситаларидан унумли фойдаланиш зарурлиги таъкидланди. Бу борада Хоразм вилоятида кимёвий ва биологик усуллар ёрдамида дуруст натижага эришилаётгани қайд этилди.

Шунингдек, йиғилишда мева-сабзавотни қайта ишлаш тизимини такомиллаштириш, фермерларни аттестациядан ўтказиш, жамоа хўжаликларини ширкат хўжаликларига айлантириш масалалари ҳам кўриб чиқилди.

Йиғилишда Президентнинг Давлат маслаҳатчилари Т. Алимов, Ғ. Барноев иштирок этди.

(ЎзА)

Деҳқонки умид билан дон сочар экан, кўнглига не-не шубҳа-ю гумонлар уя қўймайди дейсиз. Бир ёқда об-ҳаво инжиқликлари ташвишга солса, бир ёқда уруғлик панд бермасмикан, деган ўй хаёлини банд этади. Бир текис униб чиққан майсаларни кўрганда эса, кўнгли яйраб, уруғлик тайёрлаганнинг отасига раҳмат дейди...

Асака дон маҳсулотлари ҳиссадорлик жамиятига қарашли уруғлик дон тайёрлаш цехи жамоасига шундай масъулиятли иш юклатилган. Улар республикамизнинг Сурхондарё, Бухоро, Қашқадарё ва Фарғона вилоятларига 35 минг тонна сараланган сифатли уруғлик дон етказиб бермоқда. Уруғлик цех лабораториясида синовдан ўтгачгина мижозларга етказиб берилади. Бу эса ғалла ҳосилдорлигининг ярим кафолатидир.

СУРАТЛАРДА: уруғлик дон вагонларга юкланаяпти; юклагич техникаси бошқарувчиси Рустамжон Ҳусанов.

Тоҳиржон ҲАМРОҚУЛОВ
олган суратлар.

ЯНГИ ТЕЛЕФОН СТАНЦИЯЛАРИ

Қорақалпоғистонда алоқа воситаларини такомиллаштириш, соҳа хизматини яхшилашга жиддий эътибор берилаётир. Куни кеча Бўстон шаҳрида икки ярим минг нуқтали автомат телефон станциясини монтаж қилиш тугалланди. Нукус, Беруний ва Тўрткўл шаҳарларида эса 20 минг нуқтали шундай станцияларни ўрнатиш ниҳоясига етказилмоқда. Японияда тайёрланган асбоб-ускуналар билан жиҳозланаётган бу станциялар телефон алоқасини тубдан яхшилаш имконини беради.

А. ИСКАНДАРОВ,
ЎзА мухбири.

ЮРТИМИЗНИНГ БИР КУНИ

«КОСКОМ» БУХОРОДА

Бухороликлар дунёнинг 55 мамлакати фуқаролари билан автоматик роминг орқали боғланиш имкониятига эга бўлишди. Бу ерда «Косском» Ўзбекистон-АҚШ уяли алоқа қўшма корхонаси иш бошлади. «Коском» қисқа фурсатда Ўзбекистонда намунали хизмати билан шуҳрат топди. Айни пайтда унинг мижозлари кун сайин кўпаймоқда. Симсиз алоқа бухороликларга маъқул тушди.

ҲИСОБЛИ ДЎСТ АЙРИЛМАС

Инсон бирор куниниям сувсиз тасаввур эта олмаса керак. Хўш, ишхона ёки ҳовлингиздаги водопровод жўмрагидан оқаётган обиҳаётнинг ҳисоби борми? Дарвоқе, олдин йўқ эди. Энди бўлади. Тошкент «сувсозлик» трести жамоаси хонадонларга сув ўлчагичлари ўрнатишга киришдилар. Ҳозирча 130 минг хонадон рўйхатга олинди. Пойтахтда бошланган бу ишни 2002 йилгача ниҳоясига етказиш мўлжалланаяпти. Мутахассисларнинг таъкидлашига қараганда, ана шунда сув сарфи учун аниқ ҳисоб-китоб йўлга қўйилади.

ТОШКЕНТДАГИ МУЗОКАРАЛАР

Афғонистон шимолида вазият кескинлашгани муносабати билан шу йил 4 август куни Тошкентда Россия Федерацияси ва Ўзбекистон Республикасининг тегишли вазирлик ва идораларининг делегациялари ўртасида музокаралар бўлиб ўтди.

Музокаралар чоғида Афғонистон билан МДҲ давлатлари ўртасидаги чегара хавфсизлигини таъминлаш ва мустаҳкамлаш масалалари муҳокама қилинди. Шунингдек, Афғонистондаги қарама-қаршиликни тинч йўл билан бартараф этиш хусусида фикрлашиб олинди.

(ЎзА)

Наманган:

ЮКСАЛИШНИНГ ЯНГИ МАРРАСИ

Мамлакатимизда ислоҳотлар жараёни янги поғонага қадам қўймоқда. Ислоҳотларнинг босқичлари билан бир қаторда унинг мазмун-моҳияти, йўналишлари, амалга ошириш механизмлари ҳам ўзгариб, янгиланиб бормоқда. Айни шу ўринда мамлакатимиз минтақа ва ҳудудларини ривожлантиришга қаратилган устувор сиёсат алоҳида кўзга ташланаётганлигини эътироф этмоқ жоиздир. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг шу йил 29 июлдаги «1998-2000 йиллар даврида Наманган вилоятида бозор ислоҳотларини чуқурлаштириш ва вилоятни ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришни жадаллаштириш чора-тадбирлари дастури тўғрисида»ги қарори моҳият-эътибори жиҳатидан наманганликлар учун тарихий аҳамият касб этди. Юртбошимиз ташаббуси билан ҳукуматимиз томонидан қабул қилинган мазкур қарорнинг ҳаётий аҳамияти нималарда кўринмоқда?

Маълумки, Наманган вилояти ҳудудида ўзлаштириладиган ва суғориладиган ерлар ниҳоятда чекланган. Аҳолиси 1 миллион 880 минг кишига яқинлашиб қолди. Шундан 1 миллион 150 минги қишлоқларда яшайди. Аҳоли сони эса муттасил ўсиб бормоқда. Қизил империя даврида вилоятнинг ўткир ижтимоий-иқтисодий муаммоларига эътиборсиз қараб келинди. Янги қувватларни ишга солиш, ижтимоий объектларни қуриш, аҳолини уй-жой ва иш билан таъминлаш ишлари йиллар давомида ҳал қилинмади. Натижада вилоятда кескин иқтисодий ва демографик муаммолар тугуни пайдо бўлди.

Мустақиллик йилларида вилоятни ижтимоий-иқтисодий жиҳатдан ривожлантириш учун талайгина ишлар қилинди. Ўнлаб қўшма корхоналар, янги турар жойлар, кўплаб савдо ва маиший хизмат кўрсатиш шохобчалари, обод ва кўркам спорт масканлари Наманган қиёфасини тубдан ўзгартириб юборди.

Аммо асосий ижтимоий масалалар ечими, иқтисодий ислоҳотларнинг бориш кўлами бугунги кун талаблари даражасида эмаслиги ҳам бор гап. 1996 йил халқ депутатлари Наманган вилояти Кенгашининг навбатдан ташқари сессиясида Президент Ислом Каримов ислоҳотларни ўтказиш жараёнида йўл қўйилаётган хато ва камчиликларни танқид қилиб, истиқбол вазифаларни белгилаб берган эдилар.

Мазкур қарор Президентимиз маърузасида илгари сурилган асосий йўналишлар ва ғояларнинг мантиқий давоми эканлиги яққол сезилиб турибди. Давлатимиз раҳбари Фарғона водийси вилоятларидаги иқтисодий масалалар билан бир қаторда демографик муаммоларга ҳам алоҳида эътибор қаратиб келмоқдалар. Ушбу қарор ҳам, энг аввало, янги иш ўринларини ташкил қилиш, аҳолини, биринчи навбатда ёшларни иш билан таъминлашни кўзда тутади. Ҳозир вилоятда 50 минг киши ишсиз сифатида расман рўйхатга олинган. Қарорда эса 2000 йилгача 125 минг янги иш ўринлари ташкил этиш белгилаб қўйилган. Шу ўринда бу муддао қандай амалга оширилиши механизмлари устида тўхталсак.

Аввало, қишлоқ хўжалигида йирик таркибий ўзгаришлар қилиш кўзда тутилган. Ҳозирги пайтда мавжуд бўлган 152 та жамоа хўжаликлари босқичма-босқич уч йил давомида ширкат хўжаликларига айлантирилади. Ширкат хўжаликлари эса мулкий пайлар ва оила (жамоа) пудратини жорий этиш орқали тузилади. Мавжуд қишлоқ хўжалиги корхоналарининг молиявий ва иқтисодий аҳволини яхшилаш бўйича алоҳида тадбирлар қўлланилади. Иқтисодий жиҳатдан заиф, ночор ва зарар кўриб ишлаётган истиқболсиз хўжаликлар тугатилиб, уларнинг ўрнига деҳқон ва фермер хўжаликлари ташкил этилади. Масалан, Мингбулоқ туманидаги «Олтинкўл» жамоа хўжалигида ҳозирги пайтда 1121 нафар киши меҳнат қилади. Мазкур хўжалик негизида 7235 та деҳқон хўжалиги вужудга келтирилиб, 14470 та янги ишчи ўринлари яратиш кўзда тутилган. Чуст туманида истиқболсиз деб топилган «Шербилак» жамоа хўжалигида эса айни пайтда 350 гектар ерда 320 нафар киши иш билан банд. Ушбу хўжаликда 1750 та деҳқон хўжалиги барпо этиш, қўшимча 3500 та иш ўрни яратиш режалаштирилган.

Юқоридаги икки мисолдан кўриниб турибдики, норентабел хўжаликларни тугатиш орқали иккита асосий муаммо ҳал бўлади: биринчидан, иқтисодий заиф жамоа хўжалиги ўрнига ўз ери, мулкига эга, доимо иқтисодий фойда учун ишлайдиган деҳқон хўжалиги пайдо бўлади. Иккинчидан, ва энг муҳими қўшимча ишчи ўринлари пайдо бўлади. Фақат иқтисодий ночор, истиқболсиз хўжаликлар негизида деҳқон ва фермер хўжаликлари тузиладими, деган табиий савол туғилиши тайин. Дастурда Поп туманида «Чодак» насос станцияси ва «Маш-канал» қурилиши кўзда тутилган. Бунинг натижаси ўлароқ 3800 гектар янги ер ўзлаштирилади. Айни ана шу янги ўзлаштирилаётган ерларнинг ҳаммаси деҳқон ва фермер хўжаликларига берилади. Умуман олганда, вилоят бўйича янги ўзлаштирилган ерларда 3600 та деҳқон, 45 та фермер хўжаликлари вужудга келади. Бу рақамлар ортида, вилоят қишлоқ хўжалигини келажаги, одамларнинг фаровон турмуши, мулкка эга бўлиш туйғуси мужассам. Бу тадбирларнинг молиявий манбалари ва амалга ошириш муддатлари қарорда аниқ белгиланган.

Қарор ва таҳлил

Вилоятда ҳозирги пайтда асосий муаммолардан бири: етиштирилаётган қишлоқ хўжалик маҳсулотларини сақлаш ва қайта ишлашдир. Сир эмаски, не бир машаққатлар билан етиштирилган ҳосилнинг кўп қисми қайта ишловчи қувватларни ва маҳсулот ташиш воситаларининг етишмаслиги туфайли нобуд бўлмоқда. Дастурда айни соҳага ҳам алоҳида эътибор қаратилган. Муаммони қишлоқда инфратузилмаларни, қайта ишловчи қўшма корхоналарни барпо этиш ва мустаҳкамлаш орқали комплекс ҳал этиш зарурати мавжуд. Бу учун хорижий инвестицияларни жалб қилиш дастурда кўрсатиб ўтилган. Умуман, вилоят бўйича 17 та инвестицион лойиҳа устида иш олиб борилмоқда. Яқин икки ярим йил ичида турли соҳаларга 41,5 миллион АҚШ доллари миқдорида хорижий сармоя олиб кириш мўлжалланмоқда.

Амалга оширилиши режалаштирилган инвестицион лойиҳаларнинг асосий қисми қишлоқ хўжалик маҳсулотларини қайта ишлаш корхоналарини жадал бунёд этишни кўзда тутади.

Аҳолини иш билан таъминлашда кичик ва ўрта бизнесни, хусусан, хусусий тадбиркорликни ривожлантириш ҳал қилувчи аҳамиятга эга. Дастурда бу борада ҳал қилиниши зарур бўлган ишлар аниқ белгиланиб, мутасадди ташкилотлар, хусусан, «Бизнес-фонд» зиммасига кенг миқёсли вазифалар юкланган. Биргина шу соҳани ривожи орқали 19259 та янги иш ўринлари ташкил этилади.

Коммуникация тармоқларисиз нафақат иқтисодиётни, балки бутун ҳаётимизни тасаввур этиш қийин. Тошкент — Ўш автомобиль йўлини аҳамияти маҳаллий доирадан чиқиб халқаро аҳамият касб этди. Бир томони Қора денгиз соҳилларига, иккинчи томони Тинч океани портларига туташувчи бу йўлнинг Наманган вилоятидан ўтувчи қисмида ҳозиргача йирик ҳажмдаги йўл қурилиши ишлари амалга оширилди. Эндиги вазифа: йўл бўйида халқаро андозаларга мос инфратузилмаларни барпо этиш. Чунки қадимий «Буюк Ипак йўли» ўзининг иккинчи «умр»ини бошлади. Ғарб ва Шарқ алоқаларининг мустаҳкам кўприги саналмиш мазкур йўл бўйида бунёд этилажак автомобилларга техник хизмат кўрсатиш ва савдо, тиббиёт шохобчалари, меҳмонхона ва кемпинглар жаҳон стандартларига мос бўлиши лозим. Бундай кенг залворли ишларга наманганликларга «Ўзавтойўл» концерни, «Ўзавтосаноат» уюшмаси ишчи-хизматчилари камарбаста бўлишади.

Мамлакатимиздаги янгиланишлар жараёнида ислоҳотлар — инсон ва унинг манфаатлари учун деган тамойил мустаҳкам ўрин олди. Қарорнинг умумий руҳида ҳам одамлар ҳаёти, манфаати ва келажаги биринчи ўринга қўйилган. Аҳоли сонининг тез ўсиб бориши турар-жойлар ва янги уйларни жадал барпо этишни талаб қилади. Вилоятда 1998 йилда 498,3 минг, 1999 йилда 518,6 минг, 2000 йилда 538,6 минг — жами эса 1 миллион 555,5 минг квадрат метр уй-жой қурилади. Ушбу соҳага «Ўзуйжойжамғармабанк» орқали давлат бюджетидан, корхона ва ташкилотлар ва аҳоли маблағлари жалб қилинади. 1998-2000 йиллар оралиғида 23 минг 232 ўқувчига мўлжалланган кўплаб ўрта мактаблар бунёд этилади. Бундан ташқари, академик лицейлар, касб-ҳунар коллежлари ва савдо, маиший хизмат кўрсатиш иншоотлари барпо қилинади.

Ватанимизда соғлом авлод учун кураш давлатимизнинг устувор сиёсатига айланди. Ижтимоий соҳанинг муҳим бўғини сифатида икки ярим йил мобайнида 2 минг квадрат метр спорт иншоотлари, 480 ўринли касалхоналар, 1000 кишига хизмат кўрсатувчи поликлиникалар қурилади. Аҳолини тоза ичимлик суви ва газ билан таъминлаш мақсадида 500 километрлик сув ва 1700 километрлик газ қувурлари тортилади.

Қарорнинг муҳим аҳамияти ҳақидаги фикрга қайтар эканмиз, иқтисодий, ижтимоий ва маънавий ҳаётнинг барча бўғинлари дастурда ўз ифодасини топганлигининг гувоҳи бўламиз. Биринчидан, энг муҳим жиҳатлардан яна бири шундаки, бу дастур одамларни шўровий боқимандалик касалидан халос этади, уларнинг қалбида ташаббускорлик, бунёдкорлик ва эгалик туйғусини уйғотади. Иккинчидан, ички ва ташқи инвестицияларнинг ушбу вилоятга йўналтирилиши, барча ҳудудларни тенг ривожланиш ва пировардида Фарғона водийсида ягона иқтисодий организмни вужудга келтириш имконини беради. Учинчидан, қишлоқда деҳқон ва фермер тимсолида ҳақиқий мулк соҳибларига эга бўлинади. Тўртинчидан, иқтисодиётнинг барча соҳалари комплекс ривожланиш йўлига ўтади. Бешинчидан, буларнинг барчаси — иқтисодий юксалиш, фаровон турмуш, барқарор ижтимоий вазиятни таъминлашга олиб келадики, бу ҳукуматимизнинг қарордан кўзланган бош мақсадига тўла жавоб беради.

Жалолиддин САФОЕВ,
(ЎзА).

Деҳқон хўжаликлари нима асосда, қандай заминда пайдо бўляпти? Аввалambор, томорқалар заминида.

Деҳқон хўжалигининг асосий мақсади, манфаати, аҳамияти шундан иборатки, деҳқон хўжалиги эртага маҳсулот—товар ишлаб чиқарадиган бўлса, яъни ўз маҳсулотини бозорга олиб чиқадиган бўлса, шу масалада давлатнинг юкини енгил қилади. Деҳқон хўжалиги ўзини ўзи боққан тақдирда ҳам, бундай хўжаликларнинг афзаллиги қадрлашимиз ва қўллашимиз даркор.

Ислом КАРИМОВ.

МУСТАҚИЛЛИК: ЕТТИ ЙИЛ МЎЪЖИЗАЛАРИ

НИЁЗ ОТАҚУЛОВНИНГ ТОМОРҚАСИ

Унинг оиласига ҳар йили қарийб бир миллион сўм даромад келтирмоқда. Фақат шугина эмас...

Бу ҳақда Пешку тумани ҳокимлигида айтишганда, очиғи, дастлаб қулоқларимга ишонмадим. Янглиш эшитдимми, деб қайтадан сўрадим. «Ҳа, Ниёз ака 40 сотих томорқасидан бир йилда салкам бир миллион сўм даромад қилади, — дея жавоб берди туман ҳокими Қаҳрамон Маҳмудов хотиржам оҳангда. Сўнг қўшиб қўйди: — Минг марта эшитгандан кўра, бир марта кўрган афзал, дейдилар. Кетдик, Навбаҳор қишлоғига!»

БИРИНЧИ ТААССУРОТ

Ниёз Отақуловнинг иккита бойлиги бор: бири — фарзандлари (улар 12 нафар: 6 ўғил, 6 қиз), иккинчиси — мевали дарахт ва ток ниҳоллари. Фарзандларининг ўн нафаридан аллақачон қутилган, яъни улар бола-чақали бўлиб кетишган. Шу боис у эрта-ю кеч боғ оралайди. Қадрдон кишиларига ҳам, етти ёт одамларга ҳам энг қимматли совға сифатида мевали дарахт ва ток кўчатларини улашади, улашаверади, «Ақалли бир туп кўчат ўтқазинглар, иниларим, дарахт ҳовлингиз кўрки бўлса, меваси дастурхонингиз зийнатию болаларингиз ризқи», дейди уларга. Бу сўзни нақ қирқ йилдан буён такрорлайди, хушхулқини эса ўшандан буён бошқаларга «юқтириб» келади.

Ниёз Отақулов, ҳокимнинг биринчи ўринбосари гапидан сезгандирсиз, навбаҳорлик. Бу қишлоқ «Ўзбекистон» жамоа хўжалиги ҳудудида жойлашган. Қишлоқ аҳли: «Эсини танибдики, боғ яратади», дейди у ҳақда. Уйига келган меҳмонлар, аввало, хонадон соҳибининг боғини томоша қилишади. Кўпинча мезбон ҳам шу ерда бўлади-да. Суҳбат асносида улар боғбонлик қилишнинг боғни сайр этишдан фарқи ер билан осмончалигини англаб етадилар. Зеро, баъзилар ўйлагандек, соя-салқин жойларда ишлаш ҳузури жон эмас. Замин бағрида лаззатли ноз-неъмат ундириш, қанчадан-қанча ток, шунча дарахтнинг нафас олишидан хабардор бўлиш, уларни асраб авайлаб парваришлашни, ниҳоят, дунёнинг «саккизинчи мўъжизаси» деб таърифланадиган мева ва узумни узиб олиб, дастурхонга тортиқ қилишнинг ўзи бўлмайди.

Бу одамдан зўр меҳнатни, катта ниятни, фидокорлик ва ташаббусни талаб этади. Ана шу фазилатларнинг ҳаммаси Ниёз акада мужассам эди.

Бўлмаса, унинг асли касби — муҳандис-ирригатор. Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш муҳандислари институтини тамомлаган. У 33 йил мобайнида сурункасига сув хўжалиги тармоғида меҳнат қилди, «Ўзбекистонда хизмат кўрсатган ирригатор» фахрий унвонига сазовор бўлди. Мана, икки йилдирки, томорқа билан астойдил шуғулланмоқда.

— Боғбонлик менга ота мерос, — дейди у, «Мироб одам қандай қилиб боғбон бўлиб қолдингиз?» деган саволимизга жавобан. — Раҳматли падаримизнинг номи Бухородан ташқарида ҳам маълум ва машҳур эди. Уни йўқлаб узоқ-яқин қишлоқлару шаҳарлардан ҳаваскор боғбонлар, ҳатто мутахассислар ҳам келиб туришарди. Отам эса уларга сира эринмасдан тажрибасини ўртоқлашар, албатта, совға тариқасида бир-икки туп ниҳол тақдим этарди.

Бу зариф хислатлар ҳам бугун унинг ўғлига эш, Ниёз аканинг обрў-эътибори эса шунга яраша.

Уни сўроқлаб келувчиларнинг кўплиги шундан далолат беради.

(Давоми 2-бетда).

МУСТАҚИЛЛИК: ЕТТИ ЙИЛ МЎЪЖИЗАЛАРИ

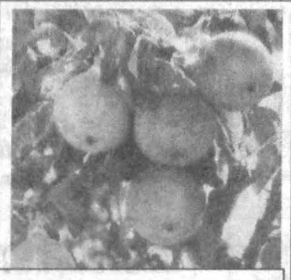

НИЁЗ ОТАҚУЛОВНИНГ ТОМОРҚАСИ

(Давоми. Боши 1-бетда)

ИККИНЧИ ТААССУРОТ

Дастлаб у 15 сотих ерда токзор барпо этди. Шу майдондан 13 тоннагача «Тоифи» олди.

— Энди нима учун «Тоифи»га ишқибоз бўлганимни мендан сўранг, — деди у сўзида давом этиб. — Халқ афсонасида нақл қилинишича, араб истилочилари гуллаб-яшнаган Сўғдиёна заминига бостириб келибдилар. Улар йўлда учраган жамики қишлоқларни, боғу роғларни кунпаякун қилиб, ниҳоят, қадимги Шарқнинг гўзал шаҳарларидан бири — Мароқанд деворларини қуршаб олибдилар. Самарқанд ўша даврда шундай деб аталаркан-да.

Шаҳар аҳолиси босқинчиларга қаттиқ қаршилик кўрсатибди. Лекин кучлар тенг бўлмагани боис, душманлар тинч аҳолини қириб ташлаб, уйларга ўт қўйиб, боғу далаларни пайҳон этибдилар.

Кўп вақт ўтмай, чинакам мўъжиза рўй берибди: вайрон қилинган Самарқанд тупроғидан ғаройиб узум — токнинг сеҳрли новдаси униб чиқибди. Уни «Тоифи» деб аташибди. Ўшандан бери Самарқанднинг гўзал қизил яноғидек оч қизил узуми одамларга узоқ умр, куч ва бардамлик бахш этиб келармиш...

Эндиликда «Тоифи» нафақат кўҳна ва ҳамиша навқирон бу шаҳарда, балки Ўзбекистоннинг бошқа жойларида ҳам машҳур. Умуман, узум — ер юзидаги энг ноёб ва шифобахш мевалардан бири. Унинг таркиби қандга ниҳоятда бой, ширинлиги ҳамда хушбўйлиги билан ажралиб туради. Қолаверса, уни ҳўл ҳолида, куритиб истеъмол қиладилар, консерва, шарбат ва қиём тайёрлайдилар. Ток баргларига қийма гўшт солиб, паловга босадилар. Қолдиқларидан эса хамиртуруш, сирка ва спирт ишлаб чиқарилади.

Ниёз ака бошқа мевалар — ўрик, гилос, анор, шафтолининг шифобахш хусусиятлари ҳақида ҳам мароқ билан гапириб берди.

— Ўрик ва шафтолининг таркибида 15-20 фоиз қанд, 0,5-1 фоиз кислота бор. Ўрик мағзида эса 50-60 фоиз мой, 25 фоиз оқсил учрайди. Бундан ташқари, данакли мевалар консерва саноати учун ҳам муҳим хомашё ҳисобланади. Афсуски, кейинги йилларда республикамизда данак мевали боғларни кўпайтиришга эътибор сусайди. Уларнинг ўрнини асосан олмазорлар эгаллади, — деди у куйиниб.

Энди ўзингиз холисона баҳо беринг: бу унинг чуқур билим эгаси, куюнчак ва жонкуяр одамлигини кўрсатмайдими? Менга шундай туюлди.

УЧИНЧИ ТААССУРОТ

Бугунги кунда Ниёз Отақуловнинг томорқасида токзордан ташқари 70 туп ўрик, 150 туп жайдари анор, 600 туп гилос дарахти ўсмоқда. Шу билан бирга, 10 сотих ерда «Верба» деган гул ҳам парваришланаётир. Унинг кўчатини Ниёз ака Россиянинг гул бозоридан сотиб олган эди. Кўпайиб кетди. Ҳар йили 8 март — Хотин-қизлар байрами кунигача бозорга олиб чиқади.

Ўтган йили «Абрикос» навли ўрикдан 100 минг сўм, анордан 270 минг сўм, гилосдан 600 минг сўм, «Верба»дан эса 5 минг сўм, жами 975 минг сўм даромад қўлга киритилган эди. Бу йил эса ана шу кўрсаткич нақд бир миллион сўмга етди.

Албатта, кўчат экиб, боғ яратиш билангина муддаога эришиш қийин. Ниёз аканинг айтишича, қишда мевали дарахтлар уйқуда бўлади, печканинг ёнида оёқни узатиб, бемалол дам олишим мумкин, деб ўйлаган боғбон катта хато қилади. Одатда айни шу паллада унинг юмушлари кўпаяди. Негаки, данакли меванинг катталиги, сифати, муҳими, серҳосиллиги шу даврда боғларда бир қатор агротехник тадбирларнинг ўтказилишига, кўчатларнинг бут бўлишига боғлиқ. Хусусан, данак мевали боғларни нам тўплаш учун қондириб суғориш керак. Бу февраль ойида тугалланиши лозим. Қишда суғориш тупроқда қишлайдиган заракунандаларни йўқотади, шўрни ювади. Устига устак, тупроқ совиши туфайли дарахт кеч уйғонади, куртаклар эрта кўкламги совуқларга учрамайди. Дарахтларнинг ортиқча шох ва новдаларини эса, имкони бўлиши биланоқ, кесиш, буташ зарур. Ўрик, гилос дарахтларида шохлар сийракроқ бўлиши, устма-уст жойлашмаслиги, тўрт томонга қараб ўсиши лозим. Шафтолида 3-5 та шох қолдирилиб, сада шаклида қирқилади. Бу иш новдалар куртак чиқаргунга қадар ўтказилади.

Кўпинча данак мевали боғлар клястероспориоз ва медяница билан зарарланади. Ана шу заракунанда ва касалликни бутунлай йўқотиш учун ҳаво ҳарорати 5-6 даражага кўтарилиши билан ишлов беришни бошлаш керак. Бунда ДНОК ва нитрофен препарати пуркалса, яхши натижа беради.

Агар кузда дарахт қатор оралари ҳайдалмаган, ўғитланмаган бўлса, қишда бу юмушлар амалга оширилиши зарур. Тупроқ чуқур юмшатилса ва тегишли миқдорда озиқлантирилса, нам кўп сақланади.

Бу тадбирлар рисоладагидек ўтказилса, қандай самара беришини Ниёз Отақулов тажрибаси мисолида кўрдингиз. У ўрнак олса арзийдиган ҳақиқий боғбондир.

* * *

Шундай таассуротлар силсиласида ҳайратга тушиб Бухородан қайтарканман, собиқ шўролар даврида «Қишлоқ ҳақиқати» газетасида чиққан «Томорқа» сарлавҳали муаммоли-таҳлилий мақоламни эсладим. Унда томорқа деб, бир сотих ер деб ака-укалар, қариндош-уруғлар бир-бирларидан бегона бўлиб кетганлари, ҳатто сурхондарёлик отахон арз қилиб республика ташкилотига келгани хусусида ҳикоя қилинган эди.

Шукурки, бугун бундай можаролар йўқ: мамлакатимизда томорқа масаласи батамом ҳал этилган. Мустақиллик шарофати туфайли ўтган етти йил мобайнида республикамизда жами 4 млн. 300 минг гектар суғориладиган ер майдони бўлса, унинг тахминан 600 минг гектари аҳолига хусусий томорқа сифатида берилган. Агар фермер ва деҳқон хўжаликларига ажратилган ерлар ҳам ҳисобга олинса, бу рақам бир млн. гектардан ошади.

Бунинг маъноси шуки, томорқадан даромад олиш ниятида бўлган ҳақиқий кишилар учун бизда, таъбир жоиз бўлса, яшил пойандоз тўшалган. Бу пойандоздан қандай қилиб юриш, мўл-кўл ҳосил етиштириб, ўзига, оиласига, давлатга фойда келтириш энди томорқачининг меҳнатига, салоҳият ва ташаббускорлигига боғлиқ.

Икром ЎТБОСАРОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

ШОҲИМАРДОНГА ЁРДАМ

Шоҳимардонда юз берган табиий офат нафақат юртимиз фуқароларини, балки хорижликларни ҳам бефарқ қолдирмади. Шу кунгача ўнлаб мамлакатларнинг раҳбарларидан ҳамдардлик мактублари ҳамда халқаро ташкилотлардан инсонпарварлик ёрдами олинди.

Ўзбекистоннинг ишончли ҳамкорларидан бири — Жанубий Кореянинг "ДЭУ групп" компанияси ҳам бундай савобли ишдан четда қолмади. Ушбу компания томонидан, шахсан унинг раиси Ким У Жунг таклифи билан халқ банкининг Фарғона вилояти бўлимига қарийб 10 миллион сўм ўтказилди. Бу маблағ табиий офат оқибатларини тугатиш ишларига сарфланади.

(ЎзА)

ҲОВЛИДАГИ ФАБРИКА

Андижон туманидаги Оқёр қишлоғида яшовчи тадбиркор Асилбек Маҳаммадхўжаев ўзининг икки қаватли, шинам уйини тикувчилик фабрикасига айлантирди. Ҳозир бу ерда 80 дан ортиқ чевар бежирим кийимлар тикмоқда.

Асилбек бошқаларга ўхшаб ер сўраб, тайёр бино талаб қилиб ташкилотма-ташкилот югурмади. Аксинча, ўзининг тайёр биносига бичув-тикув дастгоҳларини ўрнатиб, «Андижон» фирмасини ташкил этди. Дастлаб чеварлар 5-6 тикув машинасида фаолият кўрсатган бўлишса, энди кенг ва ёруғ хоналарда 20 та замонавий дастгоҳлар гуриллаб ишламоқда.

О. ШОДМОНАЛИЕВ.

САХОВАТПЕШАЛАРГА ХОС ИШ

Дўстлик тумани ҳокимининг қарори билан 24 нафар ота-онасиз қолган болалар тумандаги 24 та нуфузли корхона ва ташкилотлар раҳбарларига бириктиб қўйилди. Саховатпешалар ҳар ойда бир марта ва байрам кунлари оталиқларидаги болалар ҳолидан хабардор бўлиб, имкон даражасида моддий ва маънавий ёрдам берадиган бўлишди.

И. ЖОНУЗОҚОВ.

ЯРМИ — ЭКСПОРТГА

«Ўзбеккабель» давлат ҳиссадорлик жамияти ишчилари 1 миллиард 238 миллион сўмлик саноат ва халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариб, бу борадаги ярим йиллик режани бажаришди. Тайёрланган маҳсулотларнинг ярми Германия, Туркия давлатларига экспорт қилинди. Ҳозир корхона ишчилари исроилликларнинг кабель буюртмасини бажаришаяпти. Айни пайтда хорижий давлатлардаги турдош корхоналардан келган мутахассислар «Ўзбеккабель»да малакаларини оширишаяпти.

(Ўз мухбиримиз)

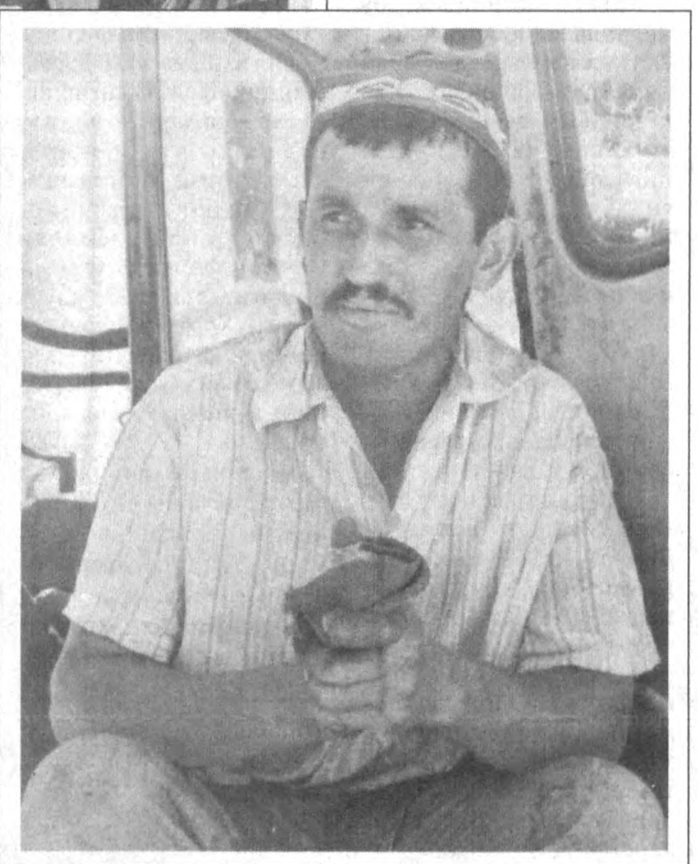

Беруний тумани ҳокимлиги туманни газлаштириш ишларига алоҳида эътибор бермоқда. Бу ерда, яқин кунларда 15,5 километрлик масофага юқори ва ўрта босимли газ қувурлари тортилиши кўзда тутилган. Монтаж ишларини «Ўзбексувгаз» қурилиш трестига қарашли «Беруний» қурилиш-монтаж бошқармаси ўз зиммасига олган.

Бу хайрли ишда тракторчи Маҳмуд Ҳайтанов, ишчилардан Ойбек Олломов, Рустам Шониёзов, Аммат Эшмуродовлар жамоадошларига ўрнак бўлишмоқда.

Т. ҲАМРОҚУЛОВ олган суратлар.

МАЪНАВИЯТ

НАЖОТ ФАҚАТ ЎЗИМИЗДАДИР

Бугун ҳаётнинг ўзи турли-туман муаммо ва вазифаларни олдимизга кўндаланг қўяётган экан, уларнинг ечими ҳам юксак ақл ва тафаккур кучи билан топилмоқдаки, бу, албатта, юрагида Ватан туйғуси бўлган ҳар бир фуқарони бефарқ қолдирмайди. Жумладан, Президентимизнинг «Тафаккур» журнали бош муҳаррири саволларига жавоблари ҳамда тарихчи олимлар, адиблар билан бўлган учрашувда илгари сурган тарихга янгича муносабатни шакллантириш, келажак насл тарбияси билан бевосита боғлиқ халқчил фикрлар, тамойиллар жамоатчилик ўртасида катта қизиқиш уйғотди, шунинг учун ҳам қизғин баҳс-мунозараларга сабаб бўлмоқда.

Адабиётимизнинг кенжа авлоди бу масалаларга қандай қарайди? Биз бугун баён этаётган фикрлар шу хусусда.

Назар ЭШОНҚУЛ, Ўзбекистон телевидениеси «Маънавият» муҳарририяти Бош муҳаррири ўринбосари, ёзувчи:

— Мен Президентимизнинг «Тафаккур» журналида чоп этилган суҳбатларини ўқигач, ўз-ўзимга шундай савол бердим: — Хўш, мен мафкурани қандай тушунаман? Миллий мафкура халқимиз ҳаётида қандай ўрин тутиши керак?

Албатта, мафкура миллатга қиёфа бағишлайдиган чиройли сўз эмас, балки унинг яшаш услубидир. Дунёда минглаб турли тоифадаги жониворлар яшайди. Шулардан фақат инсонгина ҳаётини онгли асосда қуради, қандай яшаш зарурлигини ўзи белгилайди. Ана шу онгли «белгилаш», менингча, мафкурадир. Бироқ бу «белгилаш» ўз-ўзидан бўладиган нарса эмас. Унинг тарихий, маданий, ижтимоий таянчлари бор, асослари, миллий уйғунлигини акс эттириш, шакллантириш лозим. Миллий мафкура миллатнинг моддий-маънавий манфаатларини ўзида мужассам этадиган яхлит тушунча. Миллий мафкура «Мен ўзбекман», деб айтишга ҳар томонлама асос берадиган таянчдир.

Биз дунё тараққиёти ва маданиятига тамал тошини қўйган, дунёда илк тафаккур чироқларини ёққан, ботирлиги, шижоати, қудрати бутун бошли даврларни, асрларни лол қилган буюк халққа мансубмиз. Дунё бизнинг боболаримиз шиддати, ақли ва тафаккури билан уйғонди, маданият пойдеворларини биз яратдик, биз шундай қудратли халққа мансубмиз, деган музаффар ғурур ҳар бир ўзбекнинг кўнглини фахрларга тўлдириши керак.

Қисқаси, миллий мафкурани шакллантиришда, ҳатто киши тасаввурига сиғдиролмайдиган бой тарихимиз бор. Фақат мана шу туйғуни ҳар бир кишига англатиш, миллатни ўзлигини танитиш энг асосий вазифамиздир.

Аббос САИД, ёзувчи:

— Президентимизнинг «Тафаккур» журнали бош муҳаррири саволларига жавобларини ўқигач, кўнглимда некбинлик ҳисси пайдо бўлди. Жамиятимизга юксак бир ғоя керак эди, уни юртбошимиз оддий қилиб, оддий одамларга тушунарли қилиб айтибдилар: **«Жамиятимиз мафкураси халқни халқ, миллатни миллат қилишга хизмат этсин!..»**

Агар бугун юртимизда кечаётганислоҳотлар жараёнини кузатган киши, Президентимиз унинг марказига, энг аввало, таълим-тарбия масаласини қўйганлигини англамай қолмайди. Бу, бежизга эмас, албатта. Суҳбатда юртбошимиз бу ҳақда шундай дейди: **«Таълимнинг янги модели ишга тушгач, инсоннинг ҳаётдан ўз ўрнини топиш жараёни тезлашади. Ҳар қандай одам ҳам ўсмирлик чоғида, эндигина вояга етиб келаётган даврда жамиятдан муносиб ўрин топиши керак. Акс ҳолда бу нарса нохуш оқибатларга, баъзан эса оғир фожиаларга, ҳатто ижтимоий ларзаларга ҳам сабаб бўлади...»**

Ниҳоятда асосли, ҳаётий фикр. Бунга мисол излаб узоққа бориш шарт эмас, куни кеча ваҳҳобийлик оқими таъсирига тушган ва шунинг оқибатида жиноят йўлига кирган бир гуруҳ ёшларни эслашнинг ўзи кифоя. Ваҳҳобийлик таъсирига тушган ёшлар бизга «экспорт» қилинмоқчи бўлган ақидапарастликнинг биринчи қурбонлари бўлди, деб ўйлайман. Улар бошқалар ёвузлиги, жаҳолатпарастлиги, айни чоғда, ўз илмсизлиги, худкомлигининг, уқувсизлигининг қурбони бўлишди. Судда шундай нопок йўлга кирган ёшлардан бирининг онасига сўз берилди. Кекса онанинг наломатини кўпчилик телевидение орқали эшитган бўлса керак. У фарзандининг мудҳиш кирдикорларига чидай олмай, воз кечди, дуойибад қилди. Она қарғишидан, Ватан қарғишидан ёмон нарса йўқ дунёда! Мана шу дуойибадга учраган жиноятчининг тўтиқушдай «Қуръон»да бундай дейилган», деб туришини кўрдим-у, даҳшатга тушиб кетдим. Шўро тузуми бизларни ота-боболаримиз қолдирган бой маънавий меросдан узиб ташлаганлигининг аянчли оқибати эмасми бу — нодонлик?! Ахир, Имом ал-Бухорийлар, Термизийлар, Нақшбанд, Кубролар, неча-неча азиз-авлиё ва анбиёлар суянган, маънавий баҳра олган исломий ва дунёвий тарбияда пул ёки сароб ваъдалар эвазига Ватанингга қўл кўтар, ҳамшаҳринг, ҳаммиллатингни ўлдир, — дейилмаган-ку!

Шўро тузуми, Шарқ нозик масала («Восток дело тонькое») деб, бу халқнинг андишалигидан (авлоддан авлодга ўтадиган қондаги маърифатлилигидан) фойдаланиб, ўзига хос колониал зулмини ўтказиб келди. Пахта баҳонасида еримизга, демак, ошимизга, тузимизга гербицид сепгани каби мутелик, қуллик психологиясини руҳимизга, жонимизга сингдиришгача бориб етди. Охир-оқибат, халқнинг генетикаси ўзгарди, қонлар бузилди, генофонлар, миллий менталитет ўзгарди. Менимча, миллат Виждони — Президентимизни мана шулар ташвишга солади, ўйлантиради, деб ўйлайман. У киши назарда тутган ижтимоий ларза айни шулар эмасми?!

Азиз САИД, «Ёш куч» журнали бош муҳаррири ўринбосари, шоир:

— Президентимизнинг суҳбатида: **«Ғояга қарши фақат ғоя, фикрга қарши фақат фикр, жаҳолатга қарши фақат маърифат билан баҳсга киришиш, олишиш мумкин»,** деган фикрлари биз қураётган демократик жамиятнинг том маънодаги мазмун-моҳиятини англатади. Бугун биз огоҳ бўлмасак, ўз миллий ғоямизни қалқон қилмасак, фарзандларимиз онгшуурига бизнинг табиатимизга ёт ғоя ва таълимотлар ўз таъсирини ўтказиши ҳеч гап эмас.

Бундай ёт ғояларнинг хавфли томони шундаки, у шўро ғоясидай очиқ майдонда курашмайди, зиёлиларни қатағон қилиш ёки китобларни тақиқлаб қўйиш усули унга бегона. У инсон миясининг мунтасил информация қабул қилиши, табиатдаги ожиз нуқталар, моддий эҳтиёжлар, маънавият дунёсидаги бўшлиқлардан шундай фойдаланадики, киши унга қандай муте бўлиб қолганини, ҳатто ўзи сезмаслиги мумкин. Унинг услуби — ғояни фикр ва тушунчалар сифатида майда-майдалаб, аммо муттасил сингдириб боришдан иборат. Оладиган «ҳосили» шўро мафкурасиникидан кам эмас — миллат ўзлигини унутади, ахлоқи бузилади, тафаккур тараққиёти тўхтайди, моддий бойликлар турли найранглар билан сўриб олинаверади. Бу ғоя моҳиятан «биз сизлардан зўрмиз», дейишга асосланган. Унинг воситаларига фикрни узатиш мумкин бўлган ҳамма нарса киради, айтайлик, видеофильмлар, компьютер программалари, рекламалар, қўрқув ва шафқатсизликни тарғиб этадиган мультфильмлар...

Сиз энди бир тасаввур қилинг, биз фарзандларимизга мустақиллигимиз, маънавий бойлигимиз ҳақида гапирамиз, юрагида фахр, ғурур туйғуларини шакллантирадиган қандай фазилатлар бўлса, шуларнинг барини сингдиришга ҳаракат қиламиз. Аммо у кўпгина шаҳарларимизда катталиги супрадай келадиган сигарет, кофе ва турли ичимликлар рекламаси остида катта бўлади, шу рекламалар осилган йўлдан боғчага, мактабга, институтга қатнайди. Ўз маҳобати билан бу рекламалар боланинг дунёқарашига таъсир қилмайдими?! Мен рекламаларга қарши эмасман, бозор иқтисодиётининг талаби шундай, аммо рекламалар миллий ўзлигимиздан келиб чиқиб ташкил этилса, яхши бўлар эди.

Яна бир мисол. Ҳозир аксарият мактаб ўқувчилари кўтариб юрган папкаларга сира эътибор бергансизми? Барчасининг сиртида Хитой, АҚШ, Корея, Малайзия деган ёзув ва шунга монанд суратлар бор. Бу ўқувчиларнинг ўз юртининг куч-қудрати ҳақидаги тасаввурларига таъсир қилмайдими? Шунинг ўрнига Ўзбекистоннинг Герб, Байроғи ёки шаҳарларимизнинг тасвири туширилган папкаларни чиқариш мумкин эмасми? Агар бунинг ҳеч иложи бўлмаса, чидаш мумкин, аммо бизда ҳозир шунга имконият етарли-ку!

Товар ҳам истасак-истамасак, мафкура воситаси, фикр уқтириш қуроли бўла олади. Руҳимизни кўтариши ҳам, тафаккуримизни тобе қилиб олиши ҳам мумкин. Буни таъкидлашдан асосий мақсадим — миллий мафкурани яратиш фақат юртбоши ёки зиёлиларнинг иши эмас, балки ҳамманинг: қўшиқчи, режиссёр, тадбиркор, тикувчи, милиция, божхона хизматчиси, деҳқон, ишчи, раҳбару раҳнамоларнинг бирламчи ишига айланиши лозим. Ҳар биримизнинг фаолиятимиз авваламбор ана шу ғояга, ўзликни англаш, ориятни сақлаш, мустақил фикрлаш, маънавиятни бойитиш орқали бошқа халқларнинг эътиборига, эътирофига сазовор бўлишга қаратилиши лозим. Нажот фақат ўзимизда, ҳар биримизда!

Собир ЎНАР, «Ёшлик» журнали бош муҳаррири, ёзувчи:

— Президентимиз даставвал мустақиллик мафкураси ҳақида 1993 йилда бир гуруҳ ёзувчилар билан бўлган учрашувда аниқ йўналиш ва ғояни ўртага ташлаган эдилар. Қаранг, бугунги кунга келиб бу ғоя улкан мазмун касб этмоқда. Бугун ҳаётнинг ўзи уни қанчалик зарур эканлигини ҳар лаҳзада тасдиқлаб турибди.

«Тафаккур» журнали бош муҳаррири саволларига берган жавобларида Президентимиз дунёвий сиёсат, фикрлар қарама-қаршилиги ва кураши моҳиятини теран изоҳлайди: **«Очиқ айтиш керакки, бу мафкуравий тортишувлардан кўзланган асосий мақсад — инсон, авваламбор ёшлар қалбини эгаллаш, муайян мамлакат ёки минтақадаги бирор миллат ёки халқнинг онгига, унинг сезги-туйғуларига таъсир ўтказиш, уни дунёқарашига бўйсундириш, маънавий жиҳатдан заиф ва тобе қилиш. Фикр қарамлиги, тафаккур қуллиги эса ҳар қандай иқтисодий ёки сиёсий қарамликдан даҳшатлироқдир».**

Бу эртаси буюк бўлишини қўмсаётганимиз — шу азиз Ватан қисмати учун қайғураётган, айни дамда миллат тақдирига масъул шахснинг ҳар биримизни огоҳлик ва сергакликка ундовчи сўзлари, тушунтириб айтган фикрлари. Бу огоҳлик, бу масъуллик ҳар бир элдошимизда бўлсагина, биз яхлит халққа айланамиз, маънавий жиҳатдан енгилмас бўламиз.

Албатта, келажак — фарзандларимиз қўлида. Аммо келажакнинг пойдевори ҳозирдан, яна ҳам аниқроқ қилиб айтганда, кечадан қўйилган бўлишини бугунги ҳаёт талаб қилади.

Бугун мактаб партасида таҳсил олаётган келажагимизнинг қарийб ўттиз фоизи дунё тилида сўзлай олади, олис ва яқин тарих қаърига эркин бўйлайди, Ленин бобо ҳақида зўр бериб ашула айтмайди, мустақилликнинг маъносини биздан ҳам яхши билади. Биринчи навбатда биз ўсиб келаётган мана шу ёш авлодни ёмон кўзлардан асрашимиз, уларнинг ҳаёти, дунёқарашида бўшлиқ пайдо бўлишига асло йўл қўймаслигимиз керак, деб ўйлайман.

* * *

Иқтидорли олимлардан бирининг ёзишича, мафкура сўзининг асли луғавий маъноси фикрлаш дегани экан. Фикрлаётган, тафаккур қилаётган киши эса, ўзлигини, қадр-қимматини, шаън-шавкатини, яшашдан мақсади нима эканлигини, яшаётганини шубҳасиз, англаб етади. Шу маънода, мафкура киши ҳаётида, кишилик жамиятида томирдаги қон янглиғ аҳамиятли.

Агар, олис тарихга назар ташласак, буюк давлатларнинг юзага келишида ҳам собит ва мукаммал мафкуранинг алоҳида ўрни борлигига гувоҳ бўламиз. Улуғ бобомиз Амир Темур «Бизким миллатларнинг энг улуғи ва энг қадими...» дер экан, бундан мақсад фақат қадим тарихга ишорат, юрагидаги ифтихорни изҳор этиш эмас, балки ўзгалар юрагида ҳам шундай ғурурни уйғотишдир.

Бугун ҳаётнинг ўзи ўзликни танишни, тарихни билишни, демак, Ватанни шунчаки эмас, балки ўтмиши, бугуни ва келажагини билган ҳолда юракдан севишни талаб этаётган экан, бунинг асослари — Миллий мафкурадир. Президентимиз «Тафаккур» журнали бош муҳаррири саволларига берган жавобларида миллий мафкура моҳият эътибори билан қандай бўлиши ва у қандай эзгу мақсадларга хизмат қилиши кераклигини батафсил тушунтириб берган. Буни ўзига хос, мукаммал дастур дейиш мумкин. Аммо миллий мафкурани шакллантириш ва унга ҳаётий куч бағишлаш шу қадим юртни ўзига Ватан деб билган ҳар бир фуқаронинг масъулиятли бурчидир. Зеро, ўзликни англаш, фикрлаш яхлит ҳодисага айланса, халқнинг шуури, демак, юрар йўли, келажаги ёруғ ва буюк бўлади.

Шодиқул ҲАМРОЕВ.

ТАЪЛИМ ИСЛОҲОТИ – ЯНГИ БОСҚИЧДА

БИТИРУВЧИЛАР ЭМАС, МУТАХАССИСЛАР КЕРАК

Мамлакатимизнинг ўз тараққиёт йўли борлиги барчамизга аён. Бу аввало, иқтисодий ва маънавий-сиёсий йўналишимиз асосида амалга ошадиган жараён. Модомики шундай экан, биз ўз тараққиётимиздан келиб чиққан ҳолда, барча имкониятларимизни сафарбар этиш ҳисобига бунга эришмоғимиз даркор.

Иқтидорли болалар тўғрисида фикр юритсак, иқтидор ўзи нима? – деган савол туғилиши мумкин. Даставвал, бу сўз барчамизга танишдек туюлади, лекин чуқуррроқ ўйласак, бу сўзнинг тагида чуқур маъно ётишини кўрамиз. Маълумки, инсон у ёки бу соҳада ишлаши учун маълум ички шахсий сифатларга эга бўлиши зарур. Масалан, ҳар бир шахс ҳам ўқитувчи, муҳандис ёки раҳбар бўла олмайди. Бу соҳада ижодий фаолият учун маълум хусусиятлар мажмуи талаб этилади. Бундай хусусиятларга янгиликка интилиш, уни сеза олиш, мустақил фикрни билдириш, ўз фаолиятига танқидий қарай олиш ва шу кабилар киради. Шундай хусусиятларни ўзида мужассамлантирган болаларни «иқтидорли» дея олишимиз мумкин.

Истаган соҳада яхши мутахассис тайёрлаш учун маълум муддат талаб этилади. Мактаб партасидан бошлаб болалар ижодий ва мустақил фикрлашга, ишлашга ўргатилса, унинг натижалари ҳам самарали бўлади. Шу сабабли, иқтидорни ривожлантириш давлат-жамият томонидан илгари сурилган ижтимоий буюртмага айланаяпти. Чунки, иқтидорга бўлган эҳтиёжни биринчи навбатда жамият сезади.

Бугунги кун талаби касб-ҳунарга жиддий эътибор қаратишни талаб этмоқда. Мавжуд ҳунар-техника билим юртлари ва ўрта махсус ўқув юртларининг фаолияти замон талабларига жавоб бермаётганлиги аниқ ва равшан бўлиб қолди. Улардаги моддий-техник базанинг ночорлиги, берилаётган билим ва тарбиянинг сифати, ўқувчилар олаётган жуда тор мутахассислик, шу билан бирга, тарбиячи-ўқитувчилар малакасининг пастлиги, мазкур билим юртларининг ишини ва уларнинг самарасини бозор иқтисодиёти ва замон талаби нуқтаи назаридан қайта кўриб чиқишни ҳамда янги типдаги ўқув муассасаларини ташкил этишни тақозо этди. Ташкил этилаётган касб-ҳунар коллежлари жиҳозланганлик даражаси, педагогик таркибнинг танланганлиги, ўқув жараёнининг ташкил этилиши жиҳатидан янги типдаги таълим муассасаси ҳисобланади ва унда бир ёки бир неча замонавий касб-ҳунар бўйича назарий ва амалий билимларни эгаллаган касб-ҳунар мутахассиси тайёрланади. Битирувчининг билими касб малакасининг савиясига қарамай кўр-кўрона диплом берадиган эски билим-ҳунар юртларидан фарқ қилиб, касб-ҳунар коллежлари малакали, замонавий кичик мутахассислар тайёрлаш учун шароитларга эга бўлади.

Тарихдан маълумки, Туркистонда касб-ҳунар қадим замонлардан буён шогирдлик йўли билан ўргатилган. Бугунги касб-ҳунар коллежларимиз бизга ўтмишдаги уста-шогирдлик анъаналарини тиклашга, маънавий қадриятларимизни ривожлантиришга ва уларни тараққий эттириб, ютуқ ва муваффақиятларимизни жаҳонга кўз-кўз қилишга, ғурурланишимизга йўл очади ҳамда халқ хўжалигининг барча соҳаларида кенг татбиқ этилаётган янги технологияларни бошқариш учун малакали мутахассисларни тайёрлашга имкон беради.

Янги типдаги таълим муассаси ҳисобланган касб-ҳунар коллежларида ўқув-тарбия жараёни босқичма-босқич олиб борилиши, маълум вақт назарияга ва кўпроқ амалиётга вақт ажратилиши назарда тутилган. Ўқув жараёнининг назария ва амалиёт қисмида ҳам ўқувчиларнинг мустақил ишлашига алоҳида аҳамият берилади ва шу тариқа ўқувчиларнинг ўзида мустақил ўқишга, ишлашга интилиш кучайтирилади. Ишлаб чиқариш амалиёти ўтиладиган ўқув цехлари замонавий асбоб-ускуналар билан жиҳозланган бўлиб, унда ўқувчига мустақил ишлаши учун барча шароитлар яратилади.

Янги таълим стандартлари яратилишининг аҳамиятини алоҳида таъкидлашимиз керак. Бу стандартлар жаҳондаги демократик мамлакатлар тажрибасини ҳамда халқимизнинг бой миллий анъаналарини инобатга олган ҳолда яратилиши ва улар бозор иқтисодиёти талабларига мос бўлиши лозим. Айнан мазкур стандартларнинг юксак таълимий даражаси, охир-оқибатда юқори малакали мутахассислар тайёрлашнинг сифатига таъсир кўрсатади.

Қайд этилган фикрлардан келиб чиқиб, «Таълим тўғрисида»ги Қонун ва Кадрлар тайёрлаш Миллий дастури асосида таълимни тубдан ислоҳ қилишга шижоат билан ишга киришиш нафақат таълим тизими ходимлари, балки бутун Ўзбекистон фуқароларининг муқаддас бурчи эканлигини унутмаслигимиз керак. Бу ишни амалга оширишга ота-оналар, маҳалла қўмиталари, мутасадди ташкилотлар ва барча табақадаги раҳбарлар ўз ҳиссаларини қўшишлари ҳам фарз, ҳам қарздир. Энг муҳими, ғайрат ва шижоатни, истеъдод ва маҳоратни ишга солмоқ жуда зарур.

Аббос ХЎЖАЕВ,
Тошкент архитектура қурилиш институти декани.

ИСТИҚЛОЛ ВА АЁЛ

ТОНГЛАРДАН БАХТ ОВОЗИ КЕЛАР

(Бадиҳа)

...Баъзан мен бугунги Аёл ҳақида ўйлаб қоламан. У кечаги кун аёлидан нимаси билан фарқ қилади? Аёл қай тарзда яшаяпти? Кўнглида не орзу-ўйлар бор? Давраларда бўлган чоғларимда уларга зимдан разм соламан, юракларига қулоқ тутаман. Ёнгинамда ўтирган аёлнинг кўзлари чақнаб турган бўлади. У мен билан Вақт ҳақида баҳслаша бошлайди. «Эрта тонгдаёқ ҳар кунимни лаҳзама-лаҳза тақсимлаб чиқаман» дейди у. Мен унинг бир кунда қилажак юмушлари билан қизиқаман. У бирма-бир санаб кетади: умр йўлдошини ширин сўз билан идора хизматига, катта ўғлини лицейга, қизалоғини эса боғча-гимназияга кузатиши, улар қайтгач, навбатдаги сабоқ учун инглиз тили муаллимасини уйга чорлаши, сўнг ўзи компьютер машғулотига киришиши, китоб мутолаа қилиши, пардозхонаю-сартарошхонага бориши...

Бошқа бир суҳбатдошимнинг сўзлари анча кескир. У менга кичик корхонасининг юмушлари билан кечагина Туркияга бориб қайтгани ҳақида гапиради. «Турк аёлларининг урф-одатлари бизникига ўхшаш экан. Аммо, уларда савдо-сотиқ билан фақат эркаклар шуғулланаркан» дейди. Сўнг мендан сўрайди: «Бизларнинг тижорат қилишимиз ўринлимикин?» Шунда дейман: «Аёллари тадбиркор юрт бадавлат бўла боради. Ҳатто Ҳадисларда ҳам «Турмуш дунёсида уқувли аёллар рўзғорга кут-барака киритишда эрларига ёрдам бермоқлари даркор» деб айтиб ўтилган.

Тадбиркорлик ҳақидаги суҳбатимиз ўз-ўзидан қизиб кетади. Ахир бугунги кунда тадбиркор аёл атамаси ҳеч кимни ажаблантирмайди. Турли соҳаларда бизнес қилаётган, катта жамоаларга бош бўлиб савдо ишини юритаётган аёллар орамизда кўп, фактларга кўра, Ўзбекистонда 65 минг тадбиркорнинг 20 минг нафари аёллардир. Улар бу соҳадаги фаолияти билан жамият тараққиётига катта улуш қўшишяпти. Ҳозирги аёлларимизнинг фикрлари теран, мушоҳадалари бой. Ҳар ишда етакчиликни билишади. Улар ички имкониятини, куч-иқтидорини намоён этишиб, чин маънода ўзларини кашф қилиб яшаяптилар. Шу жиҳатдан улар кечаги кун аёлларидан фарқ қилади.

x x x

Самарқанддан қайтаётганимда йўл-йўлакай қатор қилиб қурилган жажжи, безакдор дўкончаларга кўзим тушди. Номлари ҳам чиройли. «Сайёра», «Наргиз», «Дилором», « Озода», «Офтобхон»... Эҳҳе, улар шунчалик кўпки! Бу дўконларда савдо-сотиқ ишларини бошқараётган ҳар бир аёл аслида хонадонида жонкуяр бека, суюмли рафиқа, меҳрибон она. У тунлари бешик тебратиб, гўдагига алла айтади. Тўнғич ўғлига «Сен илм эгалла, дунёни тани, ўз юртингни яшнат» деб ўгит беради. Қизига эса «Сен ҳадемай ўзга бир боққа қуш каби учиб кетасан. Ҳозирдан ҳунар ўрган. Хушодобликни машқ қил» деб қайта-қайта уқтиради. Бу аёлларнинг юрагида чинакам шарқона оилани шакллантириш, шу хонадонда маъсума гулларни – ширин каломли, хушчеҳра қизларни вояга етказиш, мард ва жасур, ҳақиқий ўғлонларни тарбиялашу уларни элга қўшишдек тоза ниятлар бор.

... Далилларда келтирилишича, асримиз бошида машҳур шарқшунос В. Москалев ўзбек аёллари ҳақида тарихий этнографик очерк ёзишни мўлжаллаб, турли тадқиқотлар ўтказган ва ушбу иқтибослари натижасида шундай хулосага келган экан: «ўзбек аёлининг табиатида туғма фаоллик, туғма қизиқувчанлик ва туғма ақл мавжуддир». Агар биз тарихни варақласак, аждодларимиз орасида не-не донишманд ва зукко, тийрак ва жасур туркигўй аёллар ўтганини кўрамиз ва шунда шарқшунос олимнинг эътирофида заррача муболаға йўқлигини фаҳмлаймиз.

Бизда давлат тизимининг асосий бўғини мамлакатда аёллар аҳволини яхшилашга йўналтирилган. Негаки, аёл – она, у бир халқни дунёга келтиради, тарбиялайди. Халқнинг улуғ миллат бўлиб оёққа туриши биринчи галда оналарнинг маънавияти, маданияти ва саломатлиги билан боғлиқ. Юртимизда қабул қилинган «Ўзбекистон Республикасининг давлат ва ижтимоий қурилишда хотин-қизларнинг ролини ошириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Президент Фармонида ҳам оналикнинг мартабасини улуғлаш, она ва бола муҳофазасини давлат сиёсати даражасига кўтаришдек ҳикматли мазмун мужассамдир. Шу ўринда республика хотин-қизлар қўмитаси қошида тузилган «Олима аёллар», «Ҳуқуқшунос аёл», «Иқтисодчи ва тадбиркор аёл», «Аёл ва экология» уюшмалари иши ва «Оила» илмий-амалий маркази фаолияти ҳам муҳим аҳамият касб этади.

x x x

Арнасой туманининг «Фарғона» жамоа хўжалигида тўққиз ўғилнинг онаси Қирмизой ая Тўрабекова билан учрашдим. Хонадондаги тўққиз ўғлоннинг бариси турли соҳаларда бизнес юмушлари билан банд эканлар. Улар эрталаб кекса оналари ҳузурига тўпланишиб, унинг дуосини сўрашади. «Ҳалол ишланглар. Тўғри қадам босинглар. Бировнинг дилини беҳуда оғритманглар. Ана шунда Оллоҳ мартабангизни баланд, ризқингизни улуғ қилгай» дея уларни дуо қилади Қирмизой ая.

Эл- юртдаги хотиржамлик, меҳрпарварлигу диёнатлилик, яхшиликлар ва эзгуликларнинг ҳаммаси Оналарнинг қутлуғ дуоларидан бўлса, ажаб эмас.

...Ўзбекистонда йирик енгил саноат корхонаси ҳисобланган Андижон ип-газлама ишлаб чиқариш ҳиссадорлик жамиятида меҳнат қилаётган 12 минг ишчи-хизматчиларнинг асосий қисми аёллардир. Бу ерда фаолият кўрсатаётган «Анконтекст» қўшма корхонасида замонавий дастгоҳларни бошқараётган малакали чеварлар йилига бир миллиондан ошиқ 10 хил турдаги эркаклар кўйлаги, ярим миллиондан кўпроқ харидорбоп чойшаблар ишлаб чиқарадилар. Маҳсулотнинг 50 фоизи чет мамлакатларга экспорт қилинади. Жаҳон иқтисодиёти интеграциясига қўшган ҳиссаси учун бу жамоа «Олтин глобус» соврини ва республикада илк бор ташкил этилган Гран при мукофоти билан тақдирланган. Буларнинг бариси корхонада Аёл меҳнатига берилган муносиб баҳодир.

x x x

Нарпайлик раиса Ойдиннисо Шерназарова билан суҳбатлашаётиб, ундан «Бутун бошли бир хўжаликка раҳбарлик қилиш аёл киши учун оғир эмасми?» деб сўрагандим. Шунга опа менга ғалати бир воқеани ҳикоя қилиб берди:

– Бир вақтлар биз томонларда бир колхоз раиси бўлиб ўтган. У пахтадан бўлак ҳеч нарсага қизиқмас, тўй-маъракаларгаям даладан келиб, яна ўшанақаси далага кетавераркан. Уйига ярим тунда келиб, эрта саҳарда жўнаб қоларкан. Шу алпозда ўн йилларча вақт ўтибди. Нимадир бўлиб раис бир кун уйига кун ботарда келибди. Қараса, дарвозаси олдида келишимлигина бола кўча чанги босилсин деб ариқдан сув ташиб сепаётганмиш. У раисни кўриб югуриб келиб салом берибди, «Булар сен меҳмон боланиям ишлатишаяптими? Кимнинг ўғлисан, болам?» деб сўрабди раис. Йигитча ўнғайсизланиб, ерга қарабди. «Мени танимадингизми, ота?» депти. Раис ўз ўғлини танимай бировга ўхшатганини фаҳмлабди, сўнг сир бой бермай, «Ҳазил қилдим-да, ота ўғил. Ҳазил қилдим» дермиш. Шу воқеа бот-бот ёдимга тушаверади денг. Лекин, бугунги кунда раҳбар одам уйини, қўни-қўшниси, маҳалла-куйини «таниб» яшаяпти. Мен дала иши қанчалик қийин бўлмасин, аёл киши эканимни бирор лаҳза ёддан чиқармайман. Болаларимга, умр йўлдошимга ўз қўлларим билан тансиқ таомлар пишириб беришдан лаззат оламан...

... Мен аёлнинг юрагида бемисл товлангувчи минг бир рангларни кўраман. Жумлаи олам ана шу ранглардан қувват олиб яшнайди, яшилланади. Юрагидаги ранглар аёл чеҳрасига кўрк, улуғлик бахш этади. Шунинг учун ҳам аёл қай ёшда бўлмасин, қалбан гўзаллигича қолаверади. Зеро, Чўлпон сатрларида Аёл тасвири янада мукаммалроқ ифодаланади:

Бир кўрдим мен уни, шунчалар гўзал,
Ойдан-да гўзалдир, кундан-да гўзал!

Ҳар бир тонгдан бахтнинг овозлари келади. Бу овозни эшитсам, юрагимдаги ранглар янада қуюқлашади. Тошқин ранглардан чарақлаган кўзларимда Истиқлолнинг бўйлари янада узаётганини ҳис этаман. Сўнгра ич-ичимдан ҳаяжонга тўлиб дейман: «Мен бу рангларни асрамоғим керак!»

Гулчеҳра ЖАМИЛОВА.

ХАЗИНА ТОПГАН БОБО

Қадимдан ота-боболаримиз ерни – хазина, меҳнатни эса унинг калити, деб бежиз айтишмаган. Бу гапни Боёвут туманидаги Усмон Юсупов номли ширкат уюшмаси ҳудудида яшовчи Мирзажон ота Матисаев набираларига бот-бот такрорлаб туради.

Ҳозир бу пиру бадавлат хонадон соҳибининг 35 нафар невара-чеваралари бор. Отахон ўз тасарруфидаги 0,5 гектар майдонда фарзандлари билан деҳқончилик қилади. Ундан олаётган даромад бу катта оилани тебратишга бемалол етиб-ортади. Хазина шу-да...

СУРАТДА: ***Мирзажон ота набиралари даврасида.***

Тоҳиржон ҲАМРОҚУЛОВ олган сурат.

МИРЗО УЛУҒБЕК НОМИДАГИ ТОШКЕНТ ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ

ҚУЙИДАГИ ИХТИСОСЛАР БЎЙИЧА 1998 ЙИЛ УЧУН АСПИРАНТУРАГА ВА ДОКТОРАНТУРАГА ҚАБУЛ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ:

АСПИРАНТУРА

Ишлаб чиқаришдан ажралган ҳолда ўқиш учун: *математик анализ; дифференциал тенгламалар; геометрия ва топология; эҳтимоллар назарияси ва математик статистика; математик мантиқ, алгебра ва сонлар назарияси; назарий механика; суюқлик, газ ва плазма механикаси; астрофизика, радиоастрономия; радиофизика; ярим ўтказгичлар ва диэлектрикал физикаси; ядро ва элементар заррачалар физикаси; аналитик кимё; органик кимё; юқори молекуляр бирикмалар кимёси; биоорганик кимё; табиий ва физиологик фаол моддалар кимёси; биофизика; биокимё; ботаника; одам ва ҳайвонлар физиологияси; тупроқшунослик; гидрогеология; илмий тадқиқотларда ҳисоблаш техникасини математик моделлаштириш ва математик усулларни қўллаш; ватан тарихи; умумий тарих; археология; иқтисодий назария; диалектика ва билиш назарияси; эстетика; дин ва ҳурфикрлилик фалсафаси; ижтимоий фалсафа; ҳозирги миллий адабиёт; журналистика; ўзбек тили; қиёсий-тарихий, типологик ва чоғиштирма тилшунослик, таржима назарияси; иқтисодий ва ижтимоий география; ўқитиш назарияси ва услубияти; педагогик ва ёш психологияси; социология назарияси, методологияси ва тарихи.*

Ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда ўқиш учун: *одам ва ҳайвонлар физиологияси; ватан тарихи; умумий тарих; иқтисодий назария; диалектика ва билиш назарияси; дин ва ҳурфикрлилик фалсафаси; ҳозирги миллий адабиёт, журналистика; ўзбек тили; қиёсий-тарихий, типологик ва чоғиштирма тилшунослик, таржима назарияси.*

ДОКТОРАНТУРА

Математик анализ; дифференциал тенгламалар; эҳтимоллар назарияси ва математик статистика; математик мантиқ, алгебра ва сонлар назарияси; назарий механика; суюқлик, газ ва плазма механикаси; аналитик кимё; юқори бирикмалар кимёси; биоорганик кимё, табиий ва физиологик фаол моддалар кимёси; биофизика; зоология; ватан тарихи; ижтимоий фалсафа; ҳозирги миллий адабиёт; журналистика; қиёсий-тарихий, типологик ва чоғиштирма тилшунослик, таржима назарияси; педагогик ва ёш психологияси.

ҲУЖЖАТЛАРНИ ҚАБУЛ ҚИЛИШ МУДДАТИ ШУ ЙИЛ 25 АВГУСТГАЧА

Маълумотларни олиш учун университетнинг аспирантура бўлимига: Тошкент шаҳри, Олий ўқув юртлари шаҳарчаси, "Д" корпуси, 11- қават, 113- хонага мурожаат қилинг.
Телефонлар: 46-74-35; 46-54-07.

Т. Д. У.

817

ҚИСҚА САТРЛАРДА

БОЛАЛАР – КЕЛАЖАГИМИЗ

Сурхондарё вилоятидаги туман халқ таълими бўлимлари қошида педагогик-психологик ташхис марказлари ташкил этилаяпти. Айни пайтда саккизта олти ёшгача бўлган болаларни тиббий кўрикдан ўтказиб, уларни касбга йўналтирадиган марказлар фаолият кўрсатаяпти. Вилоят маорифчиларининг айтишига қараганда, тез кунларда қолган туманларда ҳам ана шундай масканлар иш бошлайди.

З. РИХСИЕВА.

НАВОИЙ ҲАЙКАЛИ ЎРНАТИЛМОҚДА

Ниҳоят навоийликларнинг азалий орзуси ушаладиган бўлди. Вилоят марказида буюк мутафаккир Алишер Навоийнинг ҳайкали ўрнатилмоқда. Вилоят бюджетидан шу мақсадда 5 миллион сўм маблағ ажратилди. Қатор корхона ва ташкилотлар эса ўз ихтиёрлари билан шу мақсадда ташкил қилинган ҳисоб рақамига пул ўтказишмоқда. Борис Свининнинг лойиҳаси асосида қурилаётган ёдгорлик мустақиллик байрамида эл учун улкан совға бўлади.

П. ЖУМАЕВ.

Ўзбекистон Республикаси Фан ва техника давлат қўмитаси раҳбарияти ва жамоаси қўмитанинг бошқарма бошлиғи ўринбосари А. М. Муҳаммадиевга рафиқаси
Зулайҳо СУЛАЙМОНОВАнинг
вафоти муносабати билан таъзия изҳор қилади.

Ўзбекбирлашув бошқаруви ва жамоаси «Матлуботчи» акциядорлик жамияти раиси Абдулла Жалоловга укаси
Фарҳод ЖАЛОЛОВнинг
вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия билдиради.

«Мезон» масъулияти чекланган жамият, илмий технология фирмаси ва «Махсус қотишма» масъулияти чекланган жамияти жамоалари фирма директори Одилмат Ниёзматовга акаси
Аҳмадбек НИЁЗМАТОВнинг
бевақт вафоти муносабати билан чуқур ҳамдардлик билдирадилар.

«Нигора» фирмаси ва «Нигина» кичик корхонаси жамоаси фирма ва кичик корхона раиси
Аҳмад НИЁЗМАТОВнинг
бевақт вафоти муносабати билан унинг қариндош-уруғлари ва яқинларига чуқур ҳамдардлик изҳор этадилар.

МУТОЛАА

Халқ орасида миллий онг ва тафаккурни уйғотиш, маърифат ва маданиятни юксалтиришга эришиш учун мактабни ислоҳ қилишдан бошланган жадидчилик ҳаракати доимо зиёлиларимизнинг диққат марказида бўлган. Бу ҳаракат юзага келгандан буён унга турлича муносабатлар билдирилиб, тадқиқ этилган.

ЖАДИДЧИЛАР ҲАҚИҚАТИ

Жадидчилик ҳаракати қулоч ёя бориб, ўзининг мариф соҳасидаги мавқеидан ташқари чиқиб кетди, маданиятимизнинг турли соҳаларини — адабиётни, санъатни ўз таъсири остига олди. Публицистика жанри ва театр санъатининг юзага келишига асос бўлди. Ижтимоий ҳаётимизнинг турли жабҳаларида халқ учун жон куйдириб юрган зиёлиларимиз ўзларининг диллдаги дардларига унинг ғояларидан малҳам излайдилар. Ўтган асрнинг 80-йилларида юзага келган жадидчилик ҳаракати бу вақтга келиб мумтоз адабиётимиз анъаналари асосида яхшигина шаклланиб, мустаҳкамланиб улгурган демократик адабиёт ва унинг бағридаги маърифатпарварлик ҳаракатини ҳам ўз қамровига олди.

XIX асрнинг иккинчи ярмидан XX асрнинг 20-йилларигача бўлган ўзбек адабиётига ўзбек совет адабиётшунослиги доимо бирёқлама баҳо берди. Бунинг сабаби шуки, жадидчиликка чоризм маъмурларидан қолган сиёсий муносабатнинг ўзгартирилмай давом эттирилишидир. Жадид зиёлиларимиз ўз фикрларида маҳкам туриб, чоризм малайлари билан бўлгани сингари шўро маъмурлари билан ҳам тортишиб кўрдилар. Халқнинг миллий онг ва тафаккурини уйғотиши мумкин бўлган, миллий маданият ва маънавиятни юксалтиришга қаратилган ҳар қандай ҳаракат қаттиқ қаршиликка учрайверди. Оқибатда уларнинг бошига қандай қора кунлар тушгани тарихдан маълум.

Адабиётшунос олим Шуҳрат Ризаевнинг яқинда чоп этилган «Жадид драмаси» номли рисоласи ҳам ана шу мураккаб даврнинг ҳосиласи

бўлган ўзбек драматургиясининг пайдо бўлиши жараёнига бағишланган.

Китоб икки қисмдан иборат бўлиб, унинг биринчи қисмида тадқиқот, иккинчи қисмида драмалар матни берилганки, буни нашрнинг катта ютуқларидан бири деб тан олмоқ керак. Сабаби, тадқиқот билан унинг объекти бир жойда берилиши, уларни қиёслаш, тасаввур ҳосил қилиш ва тадқиқотчининг хизматларини баҳолашда кенг имкониятлар очади.

Нашрнинг тадқиқот қисмида ўзбек драматургиясининг пойдевори бўлиб хизмат қилган жадид драмаси, бу турнинг трагедия, драма ва комедия каби барча жанрларида кенг қулоч ёя бошлашининг шарт-шароитлари ҳақида илмий мушоҳадалар берилган. Умумий тарзда эса муаллиф 1917 йилгача бўлган ўзбек драматургияси ва театри масалаларини қамраб олишни ўз олдига мақсад қилиб қўйган.

Бунда муаллиф мутахассислар фикрига суянган ҳолда Александр Македонский давридаёқ юнон театри бу ерлардаги намойишларга ўз таъсирини ўтказган бўлиши эҳтимолини, миллий томошалар — маросим ҳамда байрамлардаги масхарабозлик, қизиқчилик, тақлидчилик, қўғирчоқбозлик, от ўйини каби халқ ижрочилиги билан биргаликда олиб, театрнинг ўлкамизда бўш ўринда юзага келмаганини исботлашга уриниши муваффақиятли ва ишонарли чиққан.

Муаллиф театр санъатининг жанрлари ҳар бир даврда ўзига хос шакллар топиб, ривожлана борганини далиллар асосида акс эттира боради.

Халқ оғзаки драмасидан, жадидлар шарофати билан, ёзма драматик турнинг юзага келиш жараёни рисолада кенг далилий материаллар асосида ёритиб берилган. Шу муносабат билан китобда XIX асрнинг II ярми ва XX аср бошларидаги кўпгина саҳна асарларининг ҳамда театр арбобларининг номларини учратамиз. Рисолада ўзбек драматургиясининг шаклланиш ва ривожланиш жараёни билан боғлиқ ҳолда ижрочилар жамоасининг шаклланиши ва бу масала атрофидаги муаммолар билан ҳам танишамиз. Турли йилларда вужудга келган театр жамоаларининг фаолияти кўз ўнгимизда ёрқин манзара бўлиб жонланади. Жадид зиёлиларимиз драма соҳасида ҳам жадидчилик ҳаракатининг бошқа соҳаларида бўлганидек, таъна ва маломатлар, ноҳақликлар, ҳатто руҳий ва жисмоний тазйиқларга бардош беришларига тўғри келгани ўзининг ҳаққоний аксини топган.

Муаллиф китобда замонанинг зайли билан вужудга келиб қолган ғайри илмий қарашларга тузатишлар кирита боради, шу жумладан, Қўқон театрчилик ҳаракатида Ҳамзанинг биринчи ҳаваскорлик труппаси тузиши билан боғлиқ бўлган саналарга аниқликлар киритган. Чунончи, Ҳамзанинг «Илм ҳидояти», «Заҳарли ҳаёт, ёхуд ишқ қурбонлари» пьесалари 1915 йилда ёзилган бўлса ҳам, унинг шу йили Қўқонда махсус театр труппаси тузгани ҳақидаги мулоҳазаларга шубҳа билдиради. Бу ўринда муаллиф ўз фикрини ишончли далиллар билан исботлай олади.

Китобда янги театр санъатини ташкил этишнинг ҳал қилувчи омиллари сифатида бу жараёнда ўзбек анъанавий театри ва оғзаки драматургияси билан бир қаторда рус, озарбайжон, татар, арман театр санъатининг мавқеи кенг таҳлил қилинган.

Театр санъатининг ривожланиш жараёни таҳлили асносида тадқиқотчи, айрим кашфиётлар қиладики, бундай пайтларда унинг ҳақлигини тан олмай иложимиз йўқ. Жумладан, Фурқатнинг театр томошасидан таъсирланиб ёзган, барчага маълум «Суворов» шеърининг жанри масаласида мулоҳаза юритиб, унинг фурқатшуносликда достон, шеърий ҳикоя, маснавий, манзума деб қайд этилгани ва бу қарашларда муайян асос борлигини эътироф этган ҳолда унга ўзбек театр танқидчилигининг илк намунаси, яъни шеърий тақриз деб қараш лозим, деган фикрни ўртага ташлайди. «Қолаверса, театр томошаларига шеърий шаклдаги тақриз, яна ҳам аниқроғи, ташвиқий тақриз яратиш тажрибаси Фурқатдан кейин ҳам ва бизнингча, бевосита унинг таъсирида давом этди» — дейди муаллиф ва далил сифатида жадид шоирлардан Тўлаган Хўжамиёров — Таваллонинг 1916 йилда чоп этилган «Равнақ ул-ислом» тўпламидаги «Театр ҳақинда» ва «Театрга махсус» деган ғазал ва мураббаъ шаклидаги бир неча шеърларини кўрсатади.

Тадқиқотчининг изланишлари билан таниша борган сайин жадидлар асос солган миллий уйғониш мафкураси Туркистон халқининг ижтимоий-сиёсий тафаккурига, шу жумладан, сўз санъати ва адабиётига мислсиз таъсир ўтказганига бўлган ишонч янада қатъийлашади.

Тадқиқотнинг ютуқларидан яна бири, шу пайтгача мавжуд бўлган илмий кузатишларга якун ясаб, муаллиф уларни бойитиб боради. Бу ҳол, айниқса «Жадид драматургиясининг шаклланиш хусусиятлари» деб аталмиш учинчи бобда яққол намоён бўлган. Олим қатор кузатишлардан кейин жадидчилик ижтимоий-тарихий тадрижини қуйидагича белгилайди: аввало, турли соҳалардаги феодал қолоқликка қарши кайфият етакчилик қилган маърифатчилик даври, иккинчиси эса, мустамлакачиликка қарши йўналиш сифатида бошланиб, амалий ва кейинроқ маъмурий таҳдидлар туфайли мафкуравий-маънавий шаклда давом этган сиёсий кураш даври. Китобда бу даврларга берилган таъриф мавжуд асарлар мисолида характерлаб берилган.

Шу билан бирга, юқорида айтганимиздек, нашрга ўша давр драмаларининг «Падаркуш», «Тўй», «Бахтсиз куёв», «Жувонмарг», «Ахмоқ», «Эски мактаб, янги мактаб», »Кўкнори», «Мазлума хотун» каби энг саралари илова қилинган. Бундан ташқари, тадқиқот сўнгида ўша даврда халқ оғзига тушган вақтли матбуот саҳифаларида номлари зикр этилган 30 та пьесанинг рўйхати ва муаллифлари келтирилган.

Ҳозирги замон мезонлари асосида қараганда бирмунча жўн кўринадиган бу пьесалар ўз даврида улкан ижтимоий вазифани бажаришга йўналтирилгани, шубҳасиз. Зотан, рисола муаллифининг бу хусусдаги хулосаси қуйидагичадир:

«Жадид адабиёти, жадид театри санъатнинг азалий ва абадий вазифаси бўлган инсон руҳиятининг теран бадиий тадқиқини бош мақсад қилиб белгиламайди. Чунки руҳият инкишофи учун уни, аввало, ғафлат уйқусидан уйғотиш, мутеликдан, қулликдан халос этмоқ керак. Жадидлар шу тилак билан тарих саҳнасига чиқдилар. Миллатни маърифат нури билан қайта жонлантириб, илму урфон орқали истиқлолга етишишни кўзладилар. Бу йўлда мактаб, маориф, матбуот, хайрия жамиятлари қатори бадиий ижод ва театр санъатининг ҳам буюк аҳамиятини англаб етдилар».

Бу театр томошалари ўзларининг ижтимоий вазифаларини қай даражада бажара олганлари ҳақида китобни ўқиб атрофлича тасаввур ҳосил қилишингиз мумкин.

Анвар ИСМОИЛОВ,
Тошкент Давлат Шарқшунослик институти, ўзбек тили кафедрасининг мудири, доцент.

Алимулла ҲАБИБУЛЛАЕВ,
Манбашунослик ва матншунослик кафедрасининг мудири, доцент.

ҲИНДИСТОН ҲАҚИДА ЛАВҲА

Фарғонада мамлакатимиз мустақиллигининг етти йиллиги ҳамда Ҳиндистон Республикасининг 50 йиллигига бағишланган "Ҳиндистон тасвирлари" суратлар кўргазмаси очилди.

Ҳиндистоннинг Ўзбекистондаги элчихонаси, Тошкентдаги Ҳиндистон маданият маркази ҳамда Фарғона вилояти ҳокимлиги ҳамкорлигида ташкил этилган бу кўргазмага дўст мамлакатнинг энг таниқли сураткашлари ижод намуналари қўйилган. Ундан Ҳиндистон, унинг тарихи, маданияти, архитектура ёдгорликлари, бугунги ҳаёти ҳақида ҳикоя қилувчи 28 мавзудаги олтмишдан кўпроқ суратли лавҳа ўрин олган.

Дастлаб, Тошкент шаҳри ва Андижон вилоятида намойиш этилган ушбу қизиқарли кўргазма Фарғонада ўн кун давом этади.

Р. КАМОЛОВ,
ЎзА мухбири.

Бердақ таваллудининг 170 йиллиги олдидан

ҚИЗИҚАРЛИ КЎРГАЗМА

Қорақалпоғистон Ўлкашунослик музейида Бердақ Қарғабой ўғли таваллудининг 170 йиллиги муносабати билан "Машҳур сўз заргари" мавзуида кўргазма ташкил этилди. Унда таниқли қорақалпоқ рассомларининг Бердақ сиймоси акс эттирилган портретлари, шоир яшаб, ижод этган овулларнинг манзаралари, унинг асарларига ишланган ранг-баранг суратлар, ўша даврга оид турли буюмлар, шунингдек, Бердақ бўлган жойлар харитаси намойиш этилмоқда.

Музейга келувчилар кўргазмани қизиқиш билан томоша қилмоқдалар.

А. ИСКАНДАРОВ,
ЎзА мухбири.

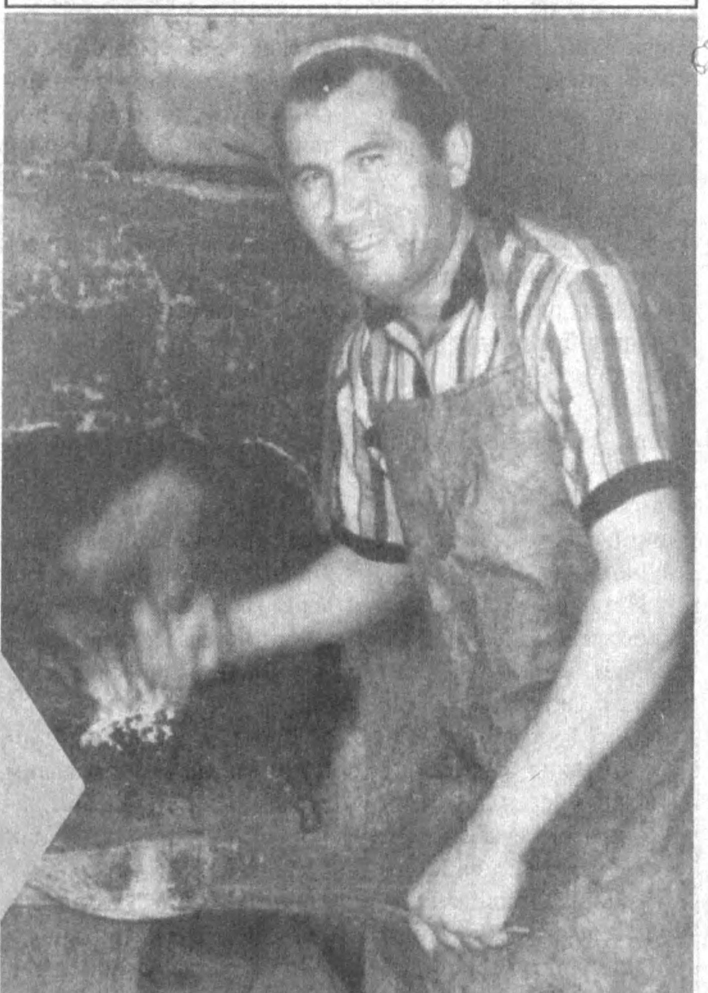

Урганч шаҳар ҳокимлиги ташаббуси билан Оила йилига бағишлаб, «Энг намунали маҳалла», «Намунали оила», «Кимнинг кўчаси ораста», «Намунали ота», «Энг намунали келинчак» каби кўрик-танловлар ўтказилмоқда. Булар эса урганчликлар ҳаётига ўзининг ижобий таъсирини кўрсатмай қолмаяпти, албатта. Шаҳарнинг ал-Хоразмий маҳалласида ҳам яқинда шундай ибратли тадбирлардан бири бўлиб ўтди. Сиз суратда кўриб турган Озодахон Олломова келинчаклар ўртасида ўзининг эпчиллиги ва билимдонлигини намойиш этиб, отахону онахонларнинг дуосини олди.

Ёзёвонликлар темирчи Рўзимуҳаммад бобони ҳануз ҳурмат билан хотирлайдилар. Бунга сабаб шуки, у кўп йиллар сидқидилдан эл-юрт хизматини қилган. Шу нарса қувончлики, айни кунда бобонинг касбини унинг фарзандлари Шермуҳаммад, Ёрмуҳаммад, Ҳасанбой, Иброҳимжон, Адҳамжон Ҳотамовлар давом эттиришмоқда. Ака-укалар қўлида сайқал топаётган турли рўзғор буюмлари ва бошқа темирчилик маҳсулотларининг бежирим ҳамда сифатли эканлигини тумандошлари таъкидлашади. Зеро, ота касбини улуғлаган ҳар бир инсон кам бўлмайди.

СУРАТДА: *темирчи Шермуҳаммад Ҳотамов.*

Тоҳиржон ҲАМРОҚУЛОВ олган суратлар.

СПОРТ SPORT

ЧЕМПИОНЛИК — КЎНГИЛ ЭҲТИЁЖИ

Бокс бўйича қитъалараро мусобақа ғолиби Муҳаммадқодир Абдуллаев, байдаркачи Татьяна Левина, оғир атлетикачи Игорь Халилов сингари ўнлаб жаҳон тан олган андижонлик спортчиларнинг суяги мактабда — турли тўгарак машғулотларида қотган. Уларнинг издошлари эса бугун устоз мураббийлар қўлида тарбия олиб, келажаги буюк давлатнинг ифтихор қилса арзигулик инсонлари бўлиб улғаймоқдалар.

Кейинги пайтда вилоятнинг умумтаълим мактаблари қошидаги 719 жисмоний тарбия жамоаларида оммавий соғломлаштириш, спортни янада жонлантириш, ўқувчи-ёшларни мунтазам шуғулланишга жалб этиш, маҳоратларини тинмай ошириб бориш, нуфузли мусобақаларда дадил иштирок этадиган ва ўз жамоаси шарафини муносиб ҳимоя қила оладиган қобилиятли ўринбосарлар тайёрлашдек ўта муҳим ҳамда долзарб масалага алоҳида эътибор қаратилмоқда. Бу ўз самарасини бераётир. Чунончи, вилоятдан кейинги йилларда олти нафар спорт устаси, 105 нафар спорт усталигига номзод, 264 нафар биринчи, 170 мингдан зиёд ўғил-қиз оммавий даражали спортчи етишиб чиқди. Халқаро беллашувларда 100 нафардан ортиқ спортчимиз республикамиз шарафини ҳимоя қилаётир.

Бугунги кунда Андижон спортида кўплар ҳавас қилса арзигулик мактаб яратган ва жаҳонга танилган спортчиларнинг издошлари ҳам камол топаётганлиги, айниқса, қувончлидир.

Акробатика бўйича Халқаро федерациянинг таклифига асосан қизлар терма жамоаси ўтган йили Германияда бўлиб ўтган дунё чемпионатида республикамиз шарафини муносиб ҳимоя қила олди. Грек рим кураши баҳодири Фарҳод Умаров, Муҳаммадумар Мадаминов, гимнастикачи Равшан Осимов, Алишер Каримжонов, Дамир Маматқулов, қиличбоз Бахтиёр Ғаниев, Икром Носиров, Карим Абдужабборов сингари ўндан ортиқ ўқувчилар яқинда Москвада бўлиб ўтган бутун дунё ўсмирларининг биринчи ўйинларида фаол қатнашди.

Хўш, ўқувчи-ёшлар ана шундай қувончли ютуқларга қандай қилиб эришмоқдалар? Муваффақиятларнинг сири нимада?

Инсон қалби гулдай нозик бўлади, айниқса, болаларники. Вилоят ҳокимлиги спортни ривожлантириш, унинг оммавийлигига эришиш, беллашувларни номигагина эмас, балки гўзаллик ва нафосат, мардлик ва жасурлик кўригига айлантириш, майдондан бош эгмай чиққанларни муносиб рағбатлантиришга алоҳида эътибор билан қарамоқда. Ёш спортчиларни керакли анжомлар, ҳатто кийим-кечаклар билан таъминлаш ҳаётий зарурат деб ҳисобланмоқда. 1997-98 ўқув йилида марказлашган усулда 12,5 миллион сўмлик спорт жиҳозлари, кийимлар тарқатилди. Болакайлар ихтиёрига 502 футбол майдони, 607 баскетбол, 773 волейбол, 300 қўл тўпи майдонлари, 445 спорт зали, 330 мерганлик, 4 та йирик ўйингоҳ, иккита сузиш ҳавзаси топширилди.

Юқоридаги кенг кўламли ишлар қаторида жисмоний тарбия ўқитувчилари, мураббийлардан мактабларда, касб-ҳунар билим юртларида мунтазам равишда эрталабки бадан тарбия ва чиниқтириш машғулотларини ўтказиш, саломатлик, спорт ҳафталиклари, «Қувноқ стартлар»ни ташкил этиш, таниқли спортчилар билан учрашувларни йўлга қўйиш, шароитига қараб синфлараро, мактаблараро мусобақаларни уюштириш талаб этилди. Натижада Андижон шаҳридаги 2, 13, 14, Пойтуқдаги 1, Избоскан туманидаги 12, Асакадаги 2-мактабларда ўқув машғулотлари, спорт тўгаракларида режа асосида олиб борилаётган ишлар кўпларга манзур бўлаётир.

Биз яқинда халқаро мусобақаларда яхши қатнашган ўқувчи-ёшлар ҳамда уларнинг мураббийларидан бир гуруҳи билан суҳбатда бўлдик.

Нарзигул АЛМАТОВА — Андижон шаҳар 11-мактаб ўқувчиси:

— Мактабимизда жисмоний тарбия дарслари худди спорт мусобақалари каби қизиқарли, ҳаяжонли, айни дамда ўта талабчанлик билан ўтказилади. Биргина гимнастика соатлари эмас, йўқ, спорт акробатикаси, сувда сузиш бўйича машғулотлар ҳам юксак савияда олиб борилади. Мактабдошларимдан Равшан Осимов гимнастика бўйича, Анастасия Ян акробатика, Нодирбек Саидов бўлса, узоққа сузиш баҳсларида республика, халқаро мусобақаларда қатнашиб, чемпионлик унвонини қўлга киритди.

Равшан ИСОҚОВ — Олтинкўл туманидаги 15-мактаб мураббийси:

— Миллий кураш бўйича республика чемпиониман. Ана шу унвонни шогирдларимга ҳам насиб этиши учун курашчи-полвонлар сафини кенгайтиришни ният қилганман. Машқларни кўнгилдагидек ўтказишим учун мактабда ҳамма шароит яратиб берилган. Хуршид Раҳимов, Ғайрат Рустамов сингари ўқувчиларимнинг мамлакат миқёсида ўтказилаётган беллашувларда елкаси ерга тегмаётганидан хурсандман.

А. ЙЎЛДОШЕВ — нафақахўр, собиқ бокс устаси:

— Тўғри, ҳозир ўқув даргоҳларида болакайлар ёзги таътилга чиқишган. Бироқ спортнинг ўнлаб турлари бўйича машғулотлар тўхтагани йўқ. Бундай тадбирлар жойлардаги оромгоҳларда ғоят қизиқарли, жонли, ҳатто шиддатли беллашувлар тусида ўтказилмоқда. Масалан, ўсмирлар Хонободдаги иқтидорли ўқувчилар оромгоҳида спортнинг волейбол, баскетбол, эшкак эшиш турлари бўйича машғулотлар ўтказмоқдалар. 100-120 нафар болакай Хўжаободдаги «Дилкушод» деб номланган маориф ходимлари санаторийсида футбол, теннис, волейбол мусобақаларида ўз маҳоратларини оширмоқда. Сўлим Ширмонбулоқда эса 25 нафар боксчи ўқув-йиғин машғулотларини ўтказмоқда. Бу каби мисолларни яна давом эттириш мумкин.

Лекин Халқ таълими вазирлиги тизимида ўтказилаётган мусобақалар дастуридан спортнинг мерганлик, чим устида хоккей, эшкак эшиш сингари турлари тушиб қолмоқда. Менимча, ҳакамлар ҳам ҳар йили янгиланиб турилса, айни муддао бўларди. Ўшанда холислик, адолат қарор топади.

Яна бир муаммо, кейинги пайтда соғломлаштириш лагерлари йўқолиб кетди. Юқорида айтилганидек, ёзги таътил бошланиши билан ўқувчи-ёшларимиз турли оромгоҳларга тарқаб кетишмоқда. Айримлари ҳатто машғулотларга қатнаша олмаяпти ҳам. Шундай экан, спортчи ёшларимиз учун махсус соғломлаштириш оромгоҳини қайта ташкил этишимиз, уларга тажрибали мураббийларни бириктириб қўймоғимиз даркор.

Спортни янада оммалаштириш учун вилоятда қўшимча 219 стадион, 389 та мерганлик, 275 та спорт зали, 419 та қўл тўпи майдони керак бўлади. Мураббийлар масаласида ҳам бош қотиришга тўғри келади. Мавжуд 819 нафар мураббийнинг 321 нафари олий маълумотга эга эмас. Бу кўрсаткич Пахтаобод, Балиқчи туманларида янада ачинарли. 50 фоиздан ортиқ мураббийнинг билим ва тажрибаси юқори малакали спортчилар тайёрлашдек талабга жавоб бермайди.

Маълумки, инсон жисмоний тарбия билан мунтазам шуғулланиб турсагина баркамол, соғлом, ишчан бўлади. Спорт билан шуғулланиш жараёнида ахлоқий, иродавий фазилатлар, ижтимоий фаоллик шакллантирилади. Ўсмирларнинг ёмон йўлларга кириб кетишларининг олди олинади. Шундай экан, бу муҳим вазифани ҳафтасига икки соатлик жисмоний тарбия дарсларини ўтиш, машғулот ўтказиш билан ҳал этиб бўлмайди. Синфдан ташқари ишларнинг барча усулларидан самарали фойдаланишни ҳаётнинг ўзи тақозо этмоқда. Мутахассисларнинг эътирофича, ҳар бир ўқувчининг кунига бир, бир ярим соатлик жисмоний тарбия машқларини бажаришига эришмоқ керак. Спорт ҳар бир киши, ҳар бир боланинг кундалик эҳтиёжига айланиши зарур.

Одилжон ШОДМОНАЛИЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

ТУРФА ОЛАМ

ҚАРҒА-ҚАРҒАНИНГ КЎЗИНИ ЧЎҚИМАЙДИ

Таголик (Африка) ноиблар саломатликлари хусусида қайғура бошлашди. Шу йилнинг августидан ўзлари чекмасликка, кашандаларни ҳузурларига киритмасликка келишиб олишди. Сенат биносининг деворларига никотиннинг инсон танасига таъсири акс эттирилган рангли плакатлар осиб қўйилди. Лекин ўта кашанда ноибларниям унутишмади. Улар учун махсус хона ажратиладиган бўлди. Қарорда айтилишига қараганда, тартибни бузганларга жазо ва жарима қўлланади. Бироқ қандай жазо ёки жарима миқдори ҳақида лом-мим дейилмаган. Европа мамлакатларида чиқадиган йирик газеталар бу воқеани «қарға-қарғанинг кўзини чўқимайди» дея шарҳлашди.

БИРВАРАКАЙИГА ОЛТИ НАФАР

Университет талабаси, чикаголик Рауль бир ўғил, бир қизнинг отаси бўлишни жуда истарди. Хотини Римма эса биттагина қиз кўрмоқчи эди. Никоҳларига роппа-роса бир йил тўлган кун Римма ва Рауль бирваракайига уч қиз уч ўғиллик бўлишди. Рауль ўғилларига АҚШнинг сўнгги уч президенти Жорж, Рональд, Билл, Римма эса қизларига — Индира (Ҳиндистон), Маргарет (Буюк Британия), Беназир (Покистон) сингари машҳур сиёсатчилар исмини қўйди.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАРКАЗИЙ БАНКИ

ИҚТИСОДИЙ ТАДҚИҚОТЛАР ВА СТАТИКА МАРКАЗИДА ИШЛАШ УЧУН МУТАХАССИСЛАРНИ ИШГА ТАКЛИФ ЭТАДИ

Номзодлар суҳбат асосида ишга қабул қилинадилар.

- олий иқтисодий маълумотга эга бўлган;
- иқтисодий таҳлил услубиятини биладиган;
- тадқиқотлар ўтказишга иштиёқи бўлган;
- чет (инглиз) тилини биладиган;
- банкларда, давлат муассасаларида, олий ўқув юртларида, илмий-тадқиқот институтларида иш тажрибасига эга бўлганлар энг мақбул номзод ҳисобланадилар.

Номзодлар ёши 35 дан ошиқ бўлмаслиги лозим.

Тел: 132-11-03, 132-11-04, 156-29-61. 842

«ХАЛҚ СЎЗИ» «НАРОДНОЕ СЛОВО»

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси

Бош муҳаррир: Аббосхон УСМОНОВ

Таҳрир ҳайъати: М. Егоров (масъул котиб — «Народное слово»), А. Жабборов, С. Зинин, М. Миралимов, С. Муҳиддинов (бош муҳаррир ўринбосари — «Халқ сўзи»), Л. Пак (бош муҳаррир ўринбосари — «Народное слово»), М. Сафаров, Л. Спиридонов, Р. Фарҳодий, И. Худоёров, И. Шоғуломов, Ў. Ҳошимов.

ТЕЛЕФОНЛАР:
Хатлар бўлими 136-29-89, 133-07-48; Котибият 133-10-28; Эълонлар 136-09-25.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 00001
Буюртма Г — 0249, 27714 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган.
Қоғоз бичими А—2
Газета IBM компьютерида терилди ва оператор Сергей ЛУКИН томонидан саҳифаланди.
Таҳририятга ҳажми 5 қоғоздан зиёд материаллар қабул қилинмайди.

МАНЗИЛИМИЗ:
700000, ГСП,
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.

Навбатчи муҳаррир — Н. Жалил.
Навбатчи — И. Тошев.
Мусаҳҳиҳ — Ш. Машрабоев.

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41.
Босишга топшириш вақти—21.00 Босишга топширилди: 21.00 1 2 3 4 5 6